

LUOMULAMMASTILOJEN PROFIILI

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Mustiala, kevät 2014

Miina Tuominen-Brinkas

MUSTIALA

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Maatilatalouden suuntautumisvaihtoehto

Tekijä	Miina Tuominen-Brinkas	Vuosi 2014
Työn nimi	Luomulammastilojen profiili	

TIIVISTELMÄ

Työ kartoittaa luomulammastilojen profiilia ja sisältää tietoja luomulam-
mastuottajille, kuluttajille, neuvojille sekä työn toimeksiantajalle Elintar-
viketurvallisuusvirasto Eviralle. Työssä käydään läpi luomulammastilojen
säädöksiä sekä kyselyyn vastanneiden tilojen toimintatapoja ja tuotantoa.

Luonnonmukainen tuotanto on lisääntynyt ja näyttäisi lisääntyvän tulevina
vuosina. Luonnonmukaisen kotieläintuotannon tavoitteet ja yleisperiaat-
teet määrittävät tiloilla käytettäviä rehuja, eläinten alkuperää, hoitotoimia,
ruokintaa, tautien ennaltaehkäisyä, eläinlääkinnällisiä hoitoja, ulkoilua,
olosuhteita sekä rehuomavaraisuutta.

Kysely lähetettiin kaikille Suomessa toimiville luomulammastiloille, joko
sähköpostitse tai kirjeitse. Vastausprosentiksi muodostui 23,1 %, joka on
kohtalainen ja antaa suuntaa luomulammastilojen toiminnasta.

Kyselyyn vastanneilla tiloilla oli keskimäärin 169 uuhua. Karitsoiden syn-
tymäpainot vaihtelevat 2,7 kg – 5 kg välillä. Karitsointi painottuu kevää-
seen, mutta myös ympärivuotinen karitsointi on käytössä monilla tiloilla.
50 % vastanneista tiloista kuului tuotostarkkailuun. Yleisin tilalla kasva-
tettava rotu on suomenlammas. Seuraavaksi suosituin rotu on texel. Re-
huomavaraisuus oli tiloilla 93 %. Tilojen eläimet laiduntavat hyvin eri-
tyyppisillä laitumilla, joista viljelty laidun on yleisin. Tilojen päätuote on
liha, mutta myös villalla, nahalla sekä maisemanhoidolla on merkittävä
osuus. Tärkeimpinä jalostustavoitteina tiloilla pidetään lihakkuutta, terve-
yttä sekä emo-ominaisuuksia. Lampoloita on perustettu saneerattuihin ra-
kennuksiin sekä myös uudisrakennuksia on rakennettu. Kyselyn tulosten
perusteella voidaan todeta, että luomulammastiloilla täyttyy hyvin luon-
nonmukaisen tuotannon säädökset.

Työssä saatujen tietojen perusteella luomulammastilat ovat tyytyväisiä
toimintaansa ja lammastaloudelle on luvassa myös jatkuvuutta tulevina
vuosina.

Avainsanat luonnonmukainen lammastalous, luomutilat, säädökset

Sivut 25 s. + liitteet 16 s.

Mustiala
Degree Programme in Agricultural and Rural Industries
Agriculture Option

Author Miina Tuominen-Brinkas **Year** 2014

Subject of Bachelor's thesis Profile of organic sheep farms

ABSTRACT

Work the thesis attempts to identify the profile of organic sheep farms and contains information to different parties. The thesis examines the organic sheep farms regulations as well as the practical production.

Organic production has increased and seems to increase in the future. In organic livestock production the focus is on general farm animal feed, animal health, interventions, nutrition, disease prevention and veterinary treatments, outdoor activities, living conditions, and feed self-sufficiency.

The survey was sent to all organic sheep farms in Finland by email or letter. The response rate was 23.1% .

Responded farms The farms on the respondents had an average of 169 breeding ewes. The birth weights of the lambs range from 2.7 kg - 5 kg. Most farms have spring lambing, but also a year-round lambing is used on many farms. 50 % of the respondents belonged to the sheep farms output monitoring. The farms of the respondents Finnsheep is the most common breed in Finland. The next most popular breed is the Texel. Feed the equity holdings of 93%. The animals grazing is managed in very different types of pastures, cultivated pasture is the most common. Main product is meat, but also wool, pelts and landscape management is an important part. The main objectives of the breeding farms is to produce healthy and well growing sheep. Farms are often established in renovated buildings new buildings have been built. Based on the results of the survey can be seen that organic sheep farms follow very well the organic production regulations.

According to the data, organic sheep farms are satisfied with the performance and sheep farming is also going to have continuity in the coming years.

Keywords organic sheep farming, organic farms, regulations

Pages 25 p. + appendices 16 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	LUONNONMUKAINEN LAMMASTILA JA LAMMASTALOUS SUOMESSA..	2
3	LUOMULAMMASTUOTANNON SÄÄDÖKSET	2
3.1	Luomulammastalouden aloittaminen	2
3.2	Eläinten hyvinvointi	4
3.3	Lampolan rakenteet ja tuotanto-olosuhteet	5
3.3.1	Lämpötila.....	6
3.3.2	Ilmanvaihto.....	6
3.3.3	Valaistus ja melu	7
3.3.4	Lattia ja kuivitus	7
3.4	Rehut ja ruokinta	8
3.5	Laidunnus ja talviulkoilu.....	9
3.6	Lääkintä.....	9
3.7	Kerintä ja sorkkien hoito	10
4	VALVONTA.....	11
5	KYSELY LUOMULAMMASTILOILLE	12
5.1	Kyselyn taustat ja tavoitteet	12
5.2	Kysely käytännössä.....	12
6	TULOKSET JA NIIDEN TULKINTA	13
6.1	Tilan taustatiedot.....	14
6.2	Tuotantoympäristö	16
6.3	Eläimet ja tuotostiedot vuodelta 2012.....	17
6.4	Ruokinta ja rehuntuotanto	19
6.5	Eläinterveys ja eläinlääkintä.....	20
7	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	22
	LÄHTEET	24
Liite 1	Kyselyn saatekirje	
Liite 2	Kysely luomulammastiloille	
Liite 3	Tilojen tuotantorakennukset	
Liite 4	Avoimet vastaukset koskien tilojen valintoja, vahvuuksia ja haasteita	
Liite 5	Kommentteja valvonnasta	

1 JOHDANTO

Suomen maatalouspoliittiseksi strategiaksi on nostettu lähi- ja luomuruoan osuuden kääntäminen vahvaan nousuun. Kehittämishojelman tarkoituksena on luonnonmukaisen tuotannon monipuolistaminen ja sen muokkaaminen kysyntää vastaavaksi. Hallitus on sitoutunut tähän ohjelmaan, jonka tarkoituksena on kehittää koko luomuruokaketjua. Itämeren ympärysvaltioiden yhteinen projekti BERAS (Baltic Ecological Recycling Agriculture and Society) on yksi osa luonnonmukaisen maatalouden kehittämishankkeita, jotka koskettavat suomalaista maataloutta.

Kuluttajille tuotetaan luonnonmukaisessa maataloudessa sellaisia tuotteita, joiden valmistus- ja tuotantomenetelmät eivät ole vahingollisia ympäristölle eivätkä vaaranna ihmisten, eläinten taikka kasvien terveyttä ja hyvinvointia. Luomutuotannon periaatteisiin kuuluu myös eläinten hyvinvoinnin korkea taso sekä luonnonvarojen kestävä käyttö.

Kasvukaudella 2013 noin yhdeksän prosenttia Suomen peltoalasta oli luomuviljeltyä. Viime vuosina luomutuotantoon on siirtynyt erityisesti lammastiloja. Luomueläintilat ovat kooltaan lähes kaksi kertaa suurempia kuin luomutilat keskimäärin. (Evira 2013.) Keskipinta-ala on noin 45 hehtaaria, joka on keskivertoa suurempi. Luomutilojen kannattavuus on hieman parempi kuin tavanomaisilla tiloilla. Luomualan kehittämisen tavoitteena vuoteen 2020 mennessä on luomuelintarvikkeiden tarjonnan monipuolistaminen, luomutuotannon määrän kasvattaminen sekä kuluttajien kannustaminen suosimaan kotimaista luomuelintarviketta. (MMM 2012.)

Luonnonmukainen tuotanto on nouseva ala, mikä kertoo kiinnostuksesta kestävään maatalouteen. Luomulampaan lihalle on kysyntää. Myös tuottajat ovat osoittaneet kiinnostusta siirtyä tavanomaisesta tuotannosta luonnonmukaiseen tuotantoon. Luonnonmukainen lihantuotanto luo kestäväällä suunnittelulla ja toimintamalleilla tiloille mahdollisuuksia. Kaiken ytimeenä on, että luonnonmukaisessa tuotannossa eläimellä tulee olla mahdollisuus elää lajinmukainen elämä, joka sisältää eläimelle sopivan ruokinnan, liikunnan sekä mahdollistaa eläimen sosiaaliset suhteet. (Andréasson 1999, 4.)

Tyypillinen aktiivinen luomutuotteiden kuluttaja tavoittelee elintarvikkeissa hyvää makua ja ympäristöystävällisyyttä. Luomun myönteinen vaikutus ympäristöön ja tuotantoeläinten hyvinvointiin koetaan myös tärkeäksi. Luomualalla uskotaan vakaasti oman elinkeinon kasvuun. Kaksi kolmasosaa luomun tuottajista uskoo luomutuotantonsa ja myynnin kasvavan edelleen seuraavien vuosien aikana. Luomun kulutuksen kasvu tulee tasaantumaan tulevina vuosina, mutta kuitenkin se tulee pysymään tasaisena ja nousujohteisena. Hidastavana tekijänä luomusektorilla nähdään kuluttajien haluttomuus panostaa taloudellisesti luomutuotettuun ravintoon. (Pro Luomu 2013.)

Luomulammastaloutta vie eteenpäin luomu- ja lähiruuan kysynnän kasvu sekä kiinnostus eläinten hyvinvointia kohtaan. Lammastalous on hyvin ”luomuinen” tuotantosuunta. Suomen tapa tuottaa markkinoille luomu-

Luomulammastilojen profiili

lampaan lihaa on eettinen ja kestävä. Eläimet elävät hyvän elämän ja lisäksi laidunnusta hyödynnetään luontotyyppien ja kansallismaisemien säilyttämisessä. (Ruokatieto 2013.)

2 LUONNONMUKAINEN LAMMASTILA JA LAMMASTALOUS SUOMESSA

Vuonna 2012 Suomessa toimi 126 luomulammastilaa. Keskimääräinen uuhiluiku näillä tiloilla oli 109,7. Tilojen eläinmäärä on hieman laskenut edellisestä vuodesta. Vuonna 2011 tiloilla oli keskimääräisesti 113,8 uuhua. Tilojen määrä on puolestaan hieman lisääntynyt vuodesta 2011, jolloin tiloja oli 106 kappaletta. Nousua on tapahtunut 16 %. (Evira 2012.) Vuonna 2012 lammastaloutta harjoitettiin Suomessa 1470 tilalla, kun lasketaan mukaan myös tavanomaisen tuotannon tilat. (Tike 2012.)

3 LUOMULAMMASTUOTANNON SÄÄDÖKSET

Kaikkea eläintuotantoa koskee eläinsuojelulaki, joka määrittelee eläintenpidon vähimmäisvaatimuksen. Lisäksi luomutuotannolle asetetaan luonnonmukaisen tuotannon vähimmäisvaatimukset, jotka kaikkien luomutuotantoa harjoittavien tilojen on täytettävä. (Evira 2013, 6-7.)

Luomulammastalouden säädökset perustuvat tavoitteeseen tuottaa korkealaatuisia tuotteita ja huomioida eläinten hyvinvointi ja lajikohtaiset käyttäytymistarpeet. Eläintuotantoa ei myöskään voida harjoittaa ilman yhteyttä luonnonmukaisessa tuotannossa olevaan peltoalaan. Luonnonmukaista eläintuotantoa harjoittavalta tilalta vaaditaan, että koko peltoala on luonnonmukaisen tuotannon piirissä tai vaihtoehtoisesti siirtymässä siihen. Peltoalan on oltava myös oikeassa suhteessa eläinten määrään, jolloin saavutetaan hyvä rehuomavaraisuus ja lannan levitys tapahtuu niin, että ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän. (Evira 2013, 6-7.)

Muuntogeenisten tuotteiden käyttö on kokonaan kiellettyä luonnonmukaisessa tuotannossa. Luonnonmukainen tuotanto ei salli saman eläinlajin tavanomaisesti kasvatettujen eläinten kasvattamista samalla tilalla. Mikäli tilalla harjoitetaan tavanomaista eläintuotantoa jonkin toisen eläinlajin kohdalla, on kaikki tuotantopanokset oltava erotettuina eri varastoihin. Tällöin tavanomaisesta tuotannosta on velvoitettu pitämään myös kirjanpitoa, kuten luonnonmukaisesta tuotannosta. Lisäksi eläimillä tulee olla erilliset ulkoilueet ja eläinsuojat. (Evira 2013, 6-7.)

3.1 Luomulammastalouden aloittaminen

Luonnonmukainen lammastalous on aina sidoksissa luonnonmukaiseen peltopinta-alaan. Eläintuotantoa ei voida harjoittaa tilalla, ellei käytössä ole kotoisia rehuja sekä lannanlevitykseen soveltuvaa pinta-alaa. Luon-

nonmukaisen kotieläintuotannon ehdot määrittävät eläintuotannon minima vaatimukset, joita viljelijän on noudatettava. (Evira 2013, 6.)

Luonnonmukaiseen tuotantoon hakeuduttaessa on määritettävä tuotantoyksiköt. Mikäli eläimiä kasvatetaan eri tuotantotavoin, tulee ne pitää erillään toisistaan. Mikäli tilalla tuotetaan tavanomaisen tuotannon sekä luonnonmukaisen tuotannon tuotteita, pitää ne pitää erillään. Myös kaikki eri tuotantotapojen rehut ja tuotantopanokset tulee varastoida erikseen. Tilalla on pidettävä kirjanpitoa kaikkien eläinten, tuotantopanosten ja maataloustuotteiden osalta. (Evira 2013, 7.)

Ennen kuin tila päättää hakea luonnonmukaiseen tuotannon valvontajärjestelmään, tulee toimijan perehtyä tuotannon vaatimuksiin sekä laatia tarvittavat asiakirjat. Asiakirjoja ovat mm. tuotantotilan pohjapiirustus sekä eläinhoitosuunnitelma. Valvontaan hakeutumisen jälkeen toimijan tilalle suoritetaan eläintuotannon alkutarkastus. Alkutarkastus sisältää laajamittaisen katsauksen eläinten hoidon keskeisimpiin osa-alueisiin. Jatkossa tiloille tehdään vähintään kerran vuodessa tuotantotarkastus, jossa käydään läpi lääkekirjanpito, ruokinnan muistiinpanot, eläinten hoitoa koskevat muistiinpanot, tuotevirtakirjaukset, eläinten olosuhteet, eläinten määrä ja alkutarkastuksen jälkeiset muutostyöt tilalla. (Evira 2013, 11.)

Kun tila liittyy luonnonmukaiseen tuotantoon, sitoutuu toimija pitämään kirjanpitoa tilan toiminnoista. Kaikki tapahtumat tulee kirjata muistiinpanoihin ilman viivytystä. Lääkekirjanpito sekä varastoluettelo tulee olla aina ajantasainen, joten kirjaukset tehdään viipymättä. Muistiinpanot koostuvat viidestä eri osa-alueesta, jotka ovat eläimiä koskevat tiedot, tilalta luovutetut maataloustuotteet, tilan tuotantopanokset, ruokinta ja lääkekirjanpito. (Evira 2013, 11-12.)

Siirtymävaiheella kuvataan sitä ajanjaksoa, jolloin tila siirtyy tavanomaisesta tuotannosta luonnonmukaiseen tuotantoon. Siirtymävaihe kuuluu osana luonnonmukaisen tuotannon aloittamiseen. Mailla, joita käytetään eläintuotantoon, noudatetaan kasvituotannon siirtymäsäädöksiä. Luonnon- ja metsälaitumet, joilta eläimet saavat rehua, kuuluvat myös siirtymävaihe- ja viljelytapavaatimusten piiriin. Valvontaan liittymisen jälkeen syntyneet eläinten jälkeläiset katsotaan alkuperältään luonnonmukaisiksi, vaikka niiden emot olisivat vielä siirtymävaiheessa. (Evira 2014, 12-13.)

Lihantuotantoon hankittavat eläimet, kuten lammas, tulee hankkia luonnonmukaiselta lammastilalta. Tilan siirtymävaiheen pituus eläintuotannon osalta määräytyy eläinlajin ja käyttötarkoituksen mukaisesti. Mikäli luonnonmukaisesti kasvatettuja eläimiä ei ole saatavilla, voi toimija hankkija ensimmäistä kertaa laumaa perustaessaan eläimiä tavanomaiselta tilalta. Eläimet tulee tällöin kasvattaa vieroituksesta lähtien luonnonmukaisen tuotannon toimintaperiaatteiden mukaisesti. Karitsoiden on oltava alle 60 päivän ikäisiä ja eläimet tulee hankkia jalostustarkoitukseen. (Evira 2014, 14.)

Luonnonmukaisen tuotannon eläinten tuotantosääntöjä tulee noudattaa koko niiden eliniän ajan. Mikäli eläimiä on hankittu tavanomaiselta tilalta siirtymävaiheessa, on muistettava, että vasta siirtymävaiheen umpeuduttua

Luomulammastilojen profiili

on mahdollista markkinoida eläintuotteita luomutuotteina. Siirtymävaiheessa tuotetaan ainoastaan tavanomaisia tuotteita. (Evira 2014, 13.)

Mikäli toimija hankkii eläimiä tavanomaiselta tilalta, tulee eläinten kanssa noudattaa myös siirtymäaikaa. Tavanomaiselta tilalta ei ole mahdollista hankkia lampaita lihantuotantoon. Mikäli toimija hankkii eläimiä tavanomaisesta tuotannosta muuta kuin lihantuotantoa varten, on noudatettava siirtymävaihetta, joka on lampailla minimissään 6 kk. (Evira 2014, 12-13.)

Lyhimmillään koko tilan siirtymävaiheen kesto on 24 kk, jolloin rehuntuotantoon käytettävät pellot ja eläimet aloittavat siirtymävaiheensa samanaikaisesti. Kahden vuoden jälkeen kaikkia luonnonmukaisen tuotannon ehtoja tulee noudattaa tilalla. Siirtymävaihetta aloitettaessa on kaikkien muiden paitsi ruokintavaatimusten täytyttävä niin kuin ne ovat luonnonmukaisen tuotannon vaatimuksissa. Siirtymävaiheen alussa ensimmäisenä vuonna tuotettu rehu voidaan käyttää tilalla. Siirtymävaihe- ja luonnonmukaisentuotannon rehuille asetetuista vaatimuksista voidaan poiketa toisena vuonna, jolloin kuitenkin on jo noudatettava tavanomaisen rehun enimmäismääriä. Tätä poikkeusta sovelletaan siirtymisen aloittamisvaiheessa olleisiin eläimiin, eläinten syntyneisiin jälkeläisiin sekä peltoihin. Mikäli poikkeusta hyödynnetään tilalla, tulee rehuomavaraisuuden olla vähintään 60 %. (Evira 2014, 13.)

3.2 Eläinten hyvinvointi

Vastuullisessa luomulammastaloudessa eläinten hyvinvointi on tarkkaan harkittua. Eettinen tuotanto käsittää hyvinvoivat terveet eläimet, joilla on mahdollisuus lajinmukaiseen käyttäytymiseen. On huomioitava myös, että eläimet soveltuvat tilan olosuhteisiin sekä tuotantotapaan. Oleellinen eläinten hyvinvointiin vaikuttava tekijä on eläintenhoitaja. (Rautianen 2012, 33.)

Eläinten hoito tulee suunnitella niin, että kunkin eläinryhmän tarpeet täyttyvät. Hyvän kotieläinhoidon lähtökohtana tulisi olla eläinkohtainen havainnointi ja tulkinta. (Rehnström 2005, 74.)

Kaikki eläinten elinympäristöön ja hoitoon vaikuttavat tekijät ovat lähtöisin ihmiseltä. Eläintenhoitajan vastuulla on niin eläinten tarkkailu kuin tuotantoympäristön havainnointi. Suunnitelmallinen tuotanto on hoitajan vastuulla, hän vastaa tuotantorytmin, ruokinnan ja terveydenhuollon toteutumisesta. (Rautianen 2012, 33.)

Usein eläinten hyvinvoinnin määrittämisessä käytetään määritelmää ”five freedoms”.

Viisi vapautta käsittää kaiken oleellisen eläinten hyvinvoinnin kannalta.

1. vapaus nälästä ja janosta
2. vapaus epämukavuudesta

Luomulammastilojen profiili

3. vapaus kivusta, vammoista ja sairauksista
 4. vapaus normaaliin käyttäytymiseen
 5. vapaus pelosta ja kärsimyksestä
- (FAWS 2009.)

Eläinten hylkääminen tai niiden hoidon laiminlyönti on kielletty laissa. (Evira 2013, 26.)

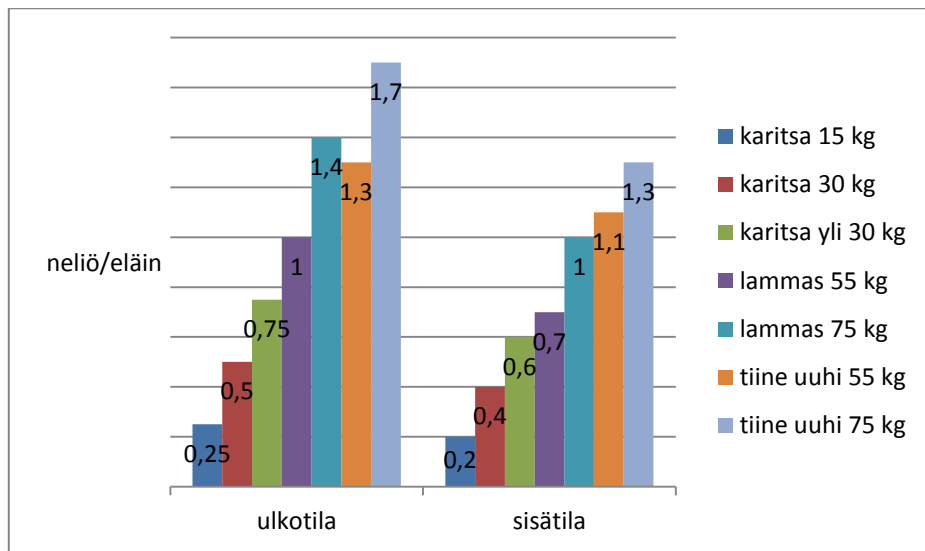
Kaikessa eläintuotannossa, niin tavanomaisessa kuin luonnonmukaisessaakin, hyvinvoinnin tukipilareina toimivat toteutuneet fyysiset, sosiaaliset ja psyykkiset tarpeet. Fyysisyys käsittää ravinnontarpeen asianmukaisen täyttymisen, joka puolestaan on perusta eläimen kokonaisvaltaiselle terveydelle. Myös asianmukainen ja vaaraton tuotantoympäristö lukeutuu fyysisiin tarpeisiin. Sosiaaliset tarpeet käsittävät eläimen mahdollisuuden lajinmukaiseen käyttäytymiseen sekä mahdollisuuden olla yhteydessä lajitovereihin. Psyykkiset tarpeet täyttyvät, kun eläin saa elää stressitöntä ja pelotonta elämää hoitajan, muiden eläinten sekä koneiden taholta. (Rajala 2004, 399.)

3.3 Lampolan rakenteet ja tuotanto-olosuhteet

Tuotantotilojen tulee olla eläimille tarpeeksi valoisia, tilavia, suojaavia, turvallisia ja puhtaita. Eläinten lajinmukaiset tarpeet tulee huomioida myös tuotantotiloissa. Lajimukaisten tarpeiden lisäksi tulee huomioon ottaa eläimen tarpeet sen rodun, iän, sukupuolen ja kasvatuserän mukaan. Eläimillä tulee olla mahdollisuus luonnollisessa asennossa ilman vaivaa kääntyä ympäri, asettua makuulle ja seisoa. Eläimeltä ei saa riistää mahdollisuutta hoitaa itseään tai suorittaa lajityypillisiä luonnollisia liikkeitä. Tuotantotilan ilmanvaihto, lämpötila, suhteellinen kosteus, kaasupitoisuus ja pölytaso on pidettävä sellaisella tasolla, että niistä ei aiheudu haittaa eläimille. Jokaisessa eläinsuojassa tulee olla tarpeeksi raikasta ilmaa ja luonnollista valoa. (Evira 2013, 26.)

Lampaiden pidossa on noudatettava sisä- ja ulkotilojen vähimmäisvaatimuksia. Jokaiselle eläinryhmälle on määritetty painon mukaan pinta-alavaatimuksia ryhmäkarsinalle ja yksittäiskarsinalle. Myös ulkotilojen ja jaloittelualueiden vähimmäisvaatimukset ovat määritetty (kuvio 1). Eläinsuojan vaatimukset luomulammastaloudelle tulevat suoraan Euroopan neuvoston ja komission asetusten ja niiden nojalla annettujen määräysten mukaisesti. Olemassa olevat tuotantoehdot määrittävät minimivaatimukset tuotannon osalta. (Evira 2013, 3.)

Luomulammastilojen profiili

Kuvio 1. Lampaiden tilavaatimukset

Eläimen sulkeminen kääntymistä estävään häkkiin on kielletty. Poikivaa eläintä ei myöskään saa kytkeä kiinni. Eläinten kytkeminen tulee kyseen vain poikkeustilanteissa, joilla eläimen lääkinnän tai vastaavan toimenpiteen vuoksi eläin joudutaan kytkemään tilapäisesti. (Evira 2013, 27.)

Eläinsuojat on pidettävä puhtaina ja haittaeläimiä tulee torjua ennaltaehkäisevällä hygienialla ja siisteydellä. Hyönteisten ja esimerkiksi jyrksijoiden torjuntaan tulee käyttää vain sallittuja aineita, joista komissio on tehnyt oman luettelon. (Evira 2013, 30.)

3.3.1 Lämpötila

Eläinsuojelulaki määrittelee, että lampaan pitopaikan lämpötilan tulee olla eläimelle sopiva. (Evira 2011, 6.) Viileä lampola on mieluisa lampaalle, mikäli se on kuiva ja vedoton. Jos tuotantotila on eristämätön ja kylmä, on muistettava vesipisteiden toimivuus. Pienien karitsoiden optimilämpötila on +15 - +20 celsiusta. Aikuiselle eläimelle tavoitteellinen lämpötila on +5 - +8 celsiuksen välillä. Tarvittaessa vastasyntyneille ja heikkokuntoisille karitsuille tulee olla järjestettävissä lisälämpöä esimerkiksi lämpölampuilla. (Savolainen 2000, 55.)

3.3.2 Ilmanvaihto

Eläinsuojelulaki edellyttää, että pitopaikan ilmanvaihto on riittävä. Riittävän ilmanvaihdon avulla pölyt ja haitalliset kaasut eivät vaaranna eläimen terveyttä ja hyvinvointia. Liiallista vetoa ja kosteutta on myös vältettävä. (Evira 2011, 6.)

Riittävä ja toimiva ilmanvaihto ehkäisee lampolassa eläinten sairastumista. Haitallisten kaasujen, pölyjen ja kosteuden poistuminen täytyy varmistaa. Lisäksi on huolehdittava, että tuotantorakennuksessa ei ole vetoa. Suhteellinen kosteus saa olla enintään 80 %, mutta ihanteellinen kosteus asettuu

Luomulammastilojen profiili

60 – 70 % väliin. Ilman tulisi vaihtua eläintä kohden 5-10 m³/h (Savolainen 2000, 55-56.)

Tuotantorakennusratkaisu vaikuttaa merkittävästi siihen, millainen ilmanvaihtojärjestelmä lampolassa on. Ilmanvaihto voi olla luonnollinen tai koneellinen. Ilman tulo- ja poistoaukkoja on oltava niin, että ilmanvaihto toimii oikealla tavalla ja oikeassa suhteessa. Ilmanvaihtoa suunniteltaessa on huomioitava, että missään olosuhteissa ei lampolaan synny vetoa eikä myöskään kondensoitunutta vettä. (Savolainen 2000, 55-56).

3.3.3 Valaistus ja melu

Lampolan sopivana valaistuksena pidetään 20-50 luxin väliin jäävää arvoa. Voimakkaat vastakohdat, häikäisy ja jyrkät varjot eivät kuulu lampolaan. Valaistuksen on oltava riittävä lampaiden viihtyvyyden ja hyvän hoitotyön kannalta. (Mononen 1995, 8.) Myös melu on lampaan hyvinvointia uhkaava tekijä. (Savolainen 2000, 57). Eläinsuojelulaki määrää, ettei pitopaikassa saa olla jatkuvaa melua, jolle lampaat altistuvat. Haitalliseksi jatkuvaksi meluksi lampaiden kohdalla määritetään 65 desibelin raja. (Evira 2011, 6.) Luomutilan lampolassa tulee määräysten mukaan olla ikkunapinta-alaa vähintään 5 % olemassa olevasta lattiapinta-alasta. (Evira 2013, 27.)

3.3.4 Lattia ja kuivitus

Lampaalle mieluisin makuualusta ja kuivikemateriaali on olki. Pölyiset ja homeiset kuivikemateriaalit eivät kuulu kotieläinrakennuksiin vaan myös kuivikkeiden tulee olla ensiluokkaisia. Muita kuivikemateriaaleja ovat mm. sahanpuru ja turve. (Sormunen-Cristian 1998, 37.) Turve sopii parhaiten kosteutta imemään kuivikekerroksen pohjalle ja tätä kautta myös ammoniakkin hajun sitomiseen. Turve luo haasteen villan värien säilymiselle sekä kerinnälle. (Löytönen 2007, 10.) Kuivikkeeksi sopii luomusäädösten mukaan olki tai muu luonnonmateriaali. (Evira 2014, 25.)

Mikäli lattiana käytetään rako-, ritilä-, tai rei'itettyä lattiaa, tulee aukkojen olla lampaille turvallisia. Lampaiden sorkat eivät saa vahingoittua lattiarakenteista, eivätkä tarttua kiinni rakenteisiin. Mikäli käytössä on rakolattia, on huolehdittava palkkien oikeasta leveydestä, joka on vähintään 80 mm ja raon leveyden enintään 25mm. (Evira 2012, 27.)

Luomulammastaloudelta edellytetään, että kiinteän lattian osuus tulee olla vähintään puolet osoitetusta minimipinta-alasta. Lattiat eivät saa olla liukkaita ja eläimillä tulee olla riittävän suuri, kuiva ja mukava makuualusta. Lattiat tulee pitää kuivana käyttämällä tarpeeksi kuivikkeita tai huolehtimalla muutoin nestemäisten eritteiden asianmukaisesta poistumisesta. (Evira 2012, 27.)

3.4 Rehut ja ruokinta

Luonnonmukaiseen tuotantoon kuuluu merkittävänä osana luonnonmukainen ruokinta. Eläinten ruokinnassa ei ole sallittua käyttää lisättyjä aminohappoja ja/tai kasvun ja tuotannon edistämiseen tarkoitettuja aineita. Myöskään kemiallisin liuottein valmistettuja rehuja, kuten rouheita, ei sallita. Lammastilalta vaaditaan 60 % rehuomavaraisuutta ja päivittäin syötävästä rehuannoksesta on karkearehusta tultava vähintään 60 % päivän kuiva-aineen tarpeesta. Karkearehuiksi luetaan nurmirehut, laidunruoh, viljakasvien oljet, naatit, rehuna käytettävät juurikasvit (ei peruna) sekä viherjauho osana ruokintaa. (Evira 2013, 18-19.)

Luomulampaan ruokintastrategia perustuu nurmirehuun ja laidunnukseen. Väkirehujen tarve pyritään pitämään vähäisenä. Nurmipalkokasvit monipuolistavat ruokintaa, jolloin ne voivat kokonaisuudessaan riittää tyydyttämään ravinnontarvetta mm. uuhien maidontuotantokaudella. Nurmipalkokasvit luovat ruokinnalle myös haasteellisuutta, ottaen huomioon niissä runsaasti esiintyvät kasviestrogeenit, jotka aiheuttavat mahdollisesti tiineyhtyvyyss- ja sikiävyyshäiriöitä. (Penninkangas 1998, 140.)

Luomutuotannossa on mahdollista käyttää säilörehun valmistuksessa lisäaineina entsyymejä, hiivaa ja bakteereja. (Evira 2009, 44.) Luonnonmukaisesti tuotettuja kasvipäisiä rehuaineita voi käyttää rajoituksetta. Luomusäilytyksellä ei rajoitetta rehuaineiden käyttöä, jotka ovat eläinperäisiä ja luonnonmukaisesta tuotannosta peräisin. (Evira 2014, 19.)

Luomulampaiden ruokintaan soveltuu nuorena korjattu heinä. Astutuskaudella, tiineyden lopulla sekä imetyskaudella tarvitaan kuitenkin lisärehua toivotun tuloksen saamiseksi. Heinän ohella voidaan antaa esimerkiksi kotoista väkirehuseosta, joka täydentää ruokintaa. Lampaiden säilörehu voidaan valmistaa monista viljelykasveista, myös esikuivattu säilörehu soveltuu lampaiden ruokintaan hyvin. Listeriaongelman välttämiseksi tulee lampaiden säilörehu valmistaa suurella huolellisuudella. (Penninkangas 1998, 140.)

Mikäli rehuja hankitaan tilan ulkopuolelta, on rehuja myyvän tilan kuuluttava luomuvalvonnan piiriin. Häätätilanteissa on mahdollista hakea Eviralta erityislupaa tavanomaisesti tuotettujen rehujen käyttöön. Poikkeuslupa voi koskea tietyllä alueella yksittäistä toimijaa, jonka rehustus on epäonnistunut esimerkiksi sadon tuhouduttua tai myrkyllisten aineiden jouduttua rehujen joukkoon. (Evira 2013, 18-21.)

Karitsoiden ruokinnan tulee sisältää luonnollista maitoa vähintään 45 päivää. Karitsat tulee ruokkia ensisijaisesti saman eläinlajin maidolla sekä emänmaidolla. Toissijaisesti eläimiä voidaan juottaa toisen eläinlajin maidolla. Mikäli karitsoita ei ole mahdollisuus juottaa edellä mainitulla tavalla oman emän maidolla tai muun eläinlajin luonnollisella maidolla, voidaan eläin juottaa juomarehulla, joka täyttää luonnonmukaisen tuotannon ehdot. (Evira 2013, 20.)

Luonnonmukaisessa lammastaloudessa pyritään tyydyttämään eläinten vitamiinin tarve käyttämällä luonnollisia vitamiinin lähteitä. Lampaille sal-

Luomulammastilojen profiili

litaan synteettisten A-, D- ja E-vitamiinin sekä seleenin (natriumselenaatti ja natriumseleniitti) antaminen ruokinnan täydentämiseksi. (Evira 2013, 20.)

Ruokinta on keskeinen eläinten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttava tekijä. Kaikkien ruokinnan muutosten yhteydessä tulee eläimiä tarkkailla erityisellä huolellisuudella. Mikäli katraassa havaitaan puutostiloja, tulee eläintenhoitajan keskittyä perusruokinnan lisäksi hiven- ja kivennäisaineisiin, vitamiineihin ja puhtaaseen juomaveteen. (Honkasalo 2007, 44) Märehtijöille sallitaan synteettisesti valmistetut A-, D- ja E-vitamiini. Näiden vitamiinien tulee olla maataloustuotteista peräisin olevia ja niiden käyttö perustuu eläimen tarpeeseen saada tietty määrä vitamiineja päivittäisissä annoksissa. Kivennäisistä ja hivenaineista on olemassa oma komission listaus, jonka mukaisia aineita on sallittua käyttää eläimillä. (Evira 2014, 19.)

Ravinnontarve eläimellä määräytyy koon ja tuotantovaiheen mukaan. Lampaiden ravinnontarve määräytyy myös tuotanto-olosuhteiden mukaan. Esimerkiksi kylmällä ilmalla aineenvaihdunta kiihtyy eläimillä ja energian tarve lisääntyy. Myös tuotantovaihekohtaiset toimet, kuten astutus, tulee huomioida eläinten ravinnontarpeessa. (Ilivitzky ym. 2000, 7-8.)

Karitsoiden ravinnonsaantia on syytä seurata karitsoinnin jälkeen. Karitsan tulee saada ternimaitoa neljän tunnin sisällä karitsoimisesta. Näлкäinen karitsa hakeutuu emon jalkojen ympärille. Tuolloin karitsa liikkuu levottomasti ja äänтелеe vaativasti selkä köyryssä. (Castrén 1995, 38.)

3.5 Laidunnus ja talviulkoilu

Luonnonmukaisen tuotannon vaatimuksiin kuuluu, että eläin pääsee laitumelle, ulkojaloittelutatarhaan taikka ulkotarhaan. Aina kun maaperän kunto ja ilmasto sallii, on ulkoilu järjestettävä. Pääsääntönä on, että kaikkien lampaiden on päästävä ulkoilemaan ympäri vuoden. Lampaiden talviaikaisesta ulkoilusta voidaan luopua joissakin tapauksissa. Mikäli lampaiden talviulkoilusta luovutaan, tulee niiden päästä laidunkaudella päivittäin ulos, ulkonapitoaikaa pidennetään laidunkaudella ja eläimiä ei saa kytkeä. Sääolosuhteiden vaatiessa voidaan ulkoilutuksesta tilapäisesti luopua. Tällaisilla sääolosuhteilla tarkoitetaan erittäin kovaa tuulta talvisaikaan tai sadetta. Mikäli hellepäivänä eläinten oloa häiritsevien hyönteisten määrä kohoaa suureksi, voidaan ulkoilutus toteuttaa pelkästään vuorokauden viileämpään aikaan. Mikäli laidun on niin heikossa kunnossa, että laidunkasvien kasvu on vaarassa, voidaan ulkoilusta luopua. Myös liukkaan ulkoilun alueen takia on mahdollista luopua ulkoilusta, mikäli se koetaan eläimelle loukkaantumisvaaraksi. (Evira 2013, 31-32.)

3.6 Lääkintä

Luonnonmukaisen tuotannon periaatteisiin kuuluu, että eläinten sairauksia pyritään ennaltaehkäisemään eläinten hyvinvointia ja terveyttä edistäen.

Luomulammastilojen profiili

Käytännössä tämä tarkoittaa, että eläinainees on tuotantoon tarkoituksenmukaista, eläimiä tulee hoitaa mahdollisimman lajinmukaisesti, liian suurta eläintiheyttä tulee välttää, eläimiä tulee laiduntaa ja jaloitella säännöllisesti ja eläimiä tulee ruokkia korkealaatuisilla rehuilla. (Evira 2013, 22.)

Eläinten hyvinvointi maksimoimalla eläimen oma vastustuskyky sekä luontainen immunitaetti paranevat, mikä auttaa eläintä pysymään terveenä ja hyväkuntoisena. Sairastunut eläin on hoidettava välittömästi ja sille on tarvittaessa järjestettävä eristetty asianmukainen tila. Eläimen kunto tulee tarkistaa vähintään kerran päivässä. (Evira 2013, 22.)

Luonnonmukaisessa tuotannossa noudatetaan eri sääntöjä lääkinän suhteen kuin tavanomaisessa tuotannossa. Eläinten lääkitseminen ennaltaehkäisevästi on kielletty, lukuun ottamatta homeopaattisia ja fytoterapeutisia lääkkeitä. Edellä mainitut, kuten muidenkin lääketuotteiden, tulee kuitenkin olla rekisteröityjä Suomessa. Ennalta ehkäiseväksi lääkinäksi ei katsota sellaista lääkitä, jonka eläinlääkäri on määrännyt. Edellä mainitun perusteella voidaan todeta, että esimerkiksi loislääkkeiden tulee olla eläinlääkärin määräämiä. Kaikki kasvunestämiseen tarkoitettut tuotteet ovat kiellettyjä. Hormonien käyttö kohdennettuna yhdelle eläimelle lääkinällisenä hoitona on sallittavaa, mutta ei esimerkiksi lisääntymisen sääteliseksi, kuten kiimojen synkronoimiseksi. Poikkeuksena ovat immunologiset lääkkeet, jotka ovat poikkeuksetta sallittuja. Mikäli lääkkeitä käytetään, on noudatettava luonnonmukaisen tuotannon varoaikaa, joka on kaksinkertainen normaaliin varoaikaan verrattuna. Eläin, jonka tuotantoelin-kaari on enemmän kuin vuosi, voidaan lääkitä 12 kk:n aikana maksimissaan kolme kertaa. Mikäli eläintä lääkitään enemmän, ei se täytä enää luomukelpoisen eläimen vaatimuksia. Tällainen eläin katsotaan tavanomaisesti kasvatetuksi ja aloittaa siirtymävaiheen. Mikäli eläin elää tuotantokierrossa vain alle vuoden, saa eläintä lääkitä yhden kerran. Jos eläintä lääkitään enemmän kuin kerran, katsotaan eläin tavanomaisesti kasvatetuksi ja se joutuu aloittamaan siirtymävaiheen alusta. (Evira 2013, 23.)

3.7 Kerintä ja sorkkien hoito

Luonnonmukaisen tuotannon ehdot eivät määrittele kerinnän ja sorkkien hoidon tarvetta. Hoitotoimenpiteet kuitenkin kuuluvat lammastuotannon rutiineihin.

Eläinten kerintä neljä viikkoa ennen karitsointia auttaa seuraamaan tiineyden kehitystä sekä on myös mieluista karitsoivalle uuhelle. Kerinnän yhteydessä pitää kuitenkin aina huomioida eläimen lähiympäristön lämpötila. (Wooster 2005, 158.) Kerintä suoritetaan Suomen olosuhteissa yleisimmin kaksi kertaa, vaikka eläinsuojelulaki vaatii kerintää vain kerran vuodessa. Kerintään vaikuttaa merkittävästi katraan villan kasvu sekä tuotantokierto. Myös mahdolliset ruokinnan tai tuotanto-olosuhteiden puutteet ovat nähtävissä villan kunnosta. Lämpimässä lampolassa kerintä on tehtävä ennen kuin ilma muuttuu liian lämpimäksi eläimille. Syyskerintä on hyvä tehdä ennen sisäruokintakauden alkua. Karitsat puolestaan suositellaan kerittä-

Luomulammastilojen profiili

vän vähinään kuusi viikkoa ennen niiden lähettämistä teuraaksi. (Savolainen 2000, 81.)

Valitettavasti sorkkien hoidon tärkeyttä aliarvioidaan osalla lammastiloista. Sorkat on hyvä käydä eläincohtaisesti läpi samalla, kun eläimiä keritään. Hoitamaton sorkka voi olla eläimelle kivulias ja aiheuttaa mm. ontumista. Liian pitkät sorkat myös aiheuttavat kipua niveliin ja jänteisiin raittamalla niitä epäsopivassa asennossa. Sorkkien kasvussa on yksilökohtaisia eroja. Myös eläimen kasvuympäristö vaikuttaa merkittävästi sorkan kasvuun. (Savolainen 2000, 81.)

4 VALVONTA

Luomutuotantoa valvotaan tavanomaista tuotantoa enemmän, mikä myös herättää luottamusta ja kiinnostusta kuluttajissa. Tuotannon valvonnan tarkoituksena on taata laadukas tuote, joka vastaa sille osoitettua kriteeristöä. Valvonta myös takaa toimijoiden tasapuolisen kohtelun kilpailutilanteessa. Valvonta varmistaa, että luomutiloilla toimitaan lain niille osoittamalla tavalla.

Tiloja valvoo käytännössä jokaisen alueen oma elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus eli ELY-keskus. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira toimii ELY-keskusta valvovana viranomaisena ja kouluttaa sekä valtuuttaa valvojat työhönsä. Luomutuotantoa valvovat myös kunnat, Valvira, tulli sekä maakuntahallitus Ahvenanmaalla. Evira ohjaa valvontaa kaikilla luomutuotannon osa-alueilla mukaan lukien rehut, varastoinnin, tukku-kaupan ja itse tuotteiden valmistuksen. (Evira 2012.)

Jokaisella valvontajärjestelmään kuuluvalla tilalla tehdään vähintään yksi tuotantotarkastus vuodessa. Tarkastuksen tarkoituksena on varmistaa luomusäädösten noudattaminen. Lisäksi voidaan tehdä ylimääräinen tarkastus tai uusintatarkastus. Ylimääräisiä tarkastuksia tehdään 20 %:lle kotieläintiloista. Osalle tiloista tehdään toinen ylimääräinen tarkastus, joka kohdentuu sisäruokintakauteen. Tila voi saada tarkastuksen seurauksena huomautuksen toiminnastaan tai markkinointikiellon. Markkinointikielto määräytyy tilakohtaisesti yhdestä tuote-erästä koko tilaa koskevaan markkinointikieltoon. Mikäli tilan toiminnassa on huomautettavaa, voidaan tilalle tehdä uusi tarkastus, jossa kiinnitetään huomioita ennen kaikkea edellisen tarkastuksen puutteisiin. Tilalle suoritetaan tarkastuksia pääsääntöisesti ennalta ilmoittaen. Myös riskiperusteista analyysia käytetään hyväksi tilojen tarkastuksissa. (Evira 2012.)

Mikäli tila ei ole noudattanut määräyksiä, voi valvova viranomainen antaa tilalle huomautuksen puutteellisesta toiminnasta. Kaikkein suurimmissa laiminlyönneissä tila poistetaan valvontajärjestelmästä maksimissaan kahdeksi vuodeksi. Mikäli tila saa ainoastaan huomautuksen, Eviran toimeksiantona ELY-keskus suorittaa tilalle uusintatarkastuksen, jotta voidaan varmistua tilanteen korjaantumisesta. (Evira 2012.)

5 KYSELY LUOMULAMMASTILOILLE

Eviran raja- ja luomuvalvontaosaston toimeksiantona toteutettu kysely kartoitti luomulammastilojen profiilia. Profiililla tarkoitetaan tilan toimia sekä käytäntöjä. Käytännössä kyselyn oli tarkoitus havainnollistaa päivittäisiä käytännön toimia tiloilla sekä antaa niistä uutta tietoa Eviran käyttöön. Kyselyn kysymykset sijoittuvat lähekkäin säädösten ja ehtojen noudattamisen kanssa, mutta eivät itsessään kartoita niitä.

5.1 Kyselyn taustat ja tavoitteet

Kyselyn on tarkoitus avata tiloilla koettavia ongelmakohtia, jotka ilmenevät jokapäiväisessä työssä. Kyselyllä kartoitettiin myös niitä asioita, jotka koetaan tiloilla olevan hyvin hallinnassa. Kyselyn kysymykset oli tehty niin, että niillä voitiin peilata luonnonmukaisen eläintuotannon tavoitteiden toteutumista tiloilla. Valmis työ antaa tietoa toimeksiantajalle, kuinka tiloilla käytännössä toimitaan. Tämä puolestaan mahdollistaa toimeksiantajalle pohtia mahdollisia kehittämiskohteita ja tarpeellisia valvonnan kohteita.

Kyselyn alussa kartoitettiin tilan taustatietoja, kuten tilan sijaintia, kokoa, tilalla työskentelevien henkilöiden määrää sekä ikää ja koulutustasoa. Itse kyselyssä käytiin läpi tuotantoympäristöä, eläinten tietoja, tuotostietoja, ruokintaa, rehuntuotantoa, eläinten terveyttä, eläinlääkintää, laidunnusta ja talviulkoilua. Lisäksi tuottajilla oli mahdollisuus kommentoida tuotantoon ja valvontaa kirjallisesti.

5.2 Kysely käytännössä

Kysely suoritettiin kirjekyselynä sekä sähköpostikyselynä. Menetelmät valittiin, koska pohdinnan jälkeen ne soveltuivat parhaiten tutkimusjoukon menetelmiksi. Osa tuottajista sai kyselylomakkeen saatekirjeellä ja vastauskuorella kirjeitse ja osa tuottajista sähköpostikyselynä. Jaottelu tehtiin sen mukaisesti, oliko tuottaja ilmoittanut sähköpostiosoitteensa Eviran rekisteriin. Alhaisen vastausprosentin takia, kaikki sähköpostitse kyselyn saaneet saivat muistutuksen kyselystä sähköpostiinsa ja kirjekyselyn saaneet tekstiviestin matkapuhelimeensa.

Kysymyksissä oli eri vastausvaihtoehtoja. Kysymyksen luonteesta riippuen oli osoitettu valmiit vastausvaihtoehdot, täydennettävät vastausvaihtoehdot tai avoin vastausvaihtoehto. Kyselyn lopuksi oli mahdollisuus sanallisesti täydentää aikaisempia vastauksia. Lisäksi kyselyssä kysyttiin sanallisesti joitakin luomulammastalouden valintoihin liittyviä kysymyksiä.

Kirjekyselyssä kyselyn haasteena on, että kyselyn vastaajaa ymmärtävät kysymykset samanlaisesti kuin kyselyn tekijä. Kysely ohjeistettiin ja kyselyn tuottaja toivoi vastaajan lukevan ohjeistuksen huolellisesti. Kysymysten tulee kuitenkin olla kirjekyselyssä tiiviitä ja selkeitä, jotta virheellisen

vastauksen mahdollisuus on hyvin pieni. Postikyselyn riskinä on, että ei voida olla varmoja, kuka on vastannut kyselyyn. Tämä on marginaalinen ongelma, mutta tulee kuitenkin ottaa huomioon kyselyn valmistelussa. Alhainen vastausprosentti on myös postikyselyn heikkous, koska kirjeitse saapunut kysely on helppo ohittaa ja jättää vastaamatta. Postikyselyn etuihin voidaan lukea, että se ei ole maantieteellisesti sidottuna. Lisäksi postikyselyn eduksi voidaan lukea, että se antaa vastaajalle mahdollisuuden vastata kyselyyn, kun hän niin itse haluaa. Tämä antaa luotettavampaa tietoa kuin sellainen kysely, jonka suorittaminen on sidottu aikaan ja paikkaan. (Aaltola & Valli 2007, 106.)

Sähköpostikysely tehdään tietokoneen välityksellä verkossa. Sähköisen kyselyn vahvuuksiin kuuluu, että kyselyn tiedot ovat valmiiksi syötettynä koneelle. Lisäksi kysely on taloudellinen toteuttaa. Yleensä nuoremmat henkilöt ovat suopeampia vastaamaan sähköisiin kyselyihin. Mikäli on tiedossa, että kohderyhmän ikähaitari on suuri, voi sähköpostikysely osoitautua haasteelliseksi. (Aaltola & Valli 2007, 111.)

Kyselyn tekemisessä tulee olla hyvin huolellinen, Kysymysten tarkka harkinta antaa edellytyksen myös kyselyn onnistumiselle. Kysymysten muodot aiheuttavatkin eniten virheitä tuloksiin, jos vastaaja ei tulkitse kysymystä samoin kuin kyselyn tekijä. Kysymysten tulee olla helposti tulkittavia ja ne eivät saa olla johdattelevia. Kysely on hyvä aloittaa taustakysymyksillä, esimerkiksi kysymällä koulutusta ja sukupuolta. Taustakysymysten jälkeen tulee helpot kysymykset ja syvempää pohdintoja vaativat kysymykset sijoitetaan loppuun. (Aaltola & Valli 2007, 102-103.)

Kyselyn malli oli kokonaistutkimus, joka kertoo, että kysely tutkii koko olemassa olevaa joukkoa. Olemassa oleva joukko tarkoittaa tässä tilanteessa luomulammasta tuottavia tuottajia. Tuottajat toimivat kyselyssä primaarisena perusjoukkona. Perusjoukko kuvaa aina tutkimuksen kohteena olevaa joukkoa ja primaarisuus puolestaan kuvaa, että tieto on kerätty ja analysoitu nimenomaisesti kyseessä olevaa tutkimusta varten. Työssä käytetään sekä kvantitatiivista tutkimusmenetelmää, että kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä on määrällinen menetelmä ja kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä puolestaan tutkii asioiden laatua. (Heikkilä 2008, 14-17, 20.)

6 TULOKSET JA NIIDEN TULKINTA

Kyselyyn vastasi 121 tilasta 28 tilaa, jolloin vastausprosentiksi muodostui 23,1%. Kaikki tuottajat eivät vastanneet kaikkiin osa-alueisiin, joten vastausprosentti ei ollut aina kysymyskohtaisesti 100%. Joissakin kohdissa kyselyyn oli mahdollista vastata enemmän kuin yhdellä valinnalla, tämä puolestaan muokkaa vastausprosentin määrää (yli 100%). Mikäli ei erikseen mainita, käsitellään vastauksissa koko joukkoa eli 28 tilaa (100%).

Luomulammastilojen profiili

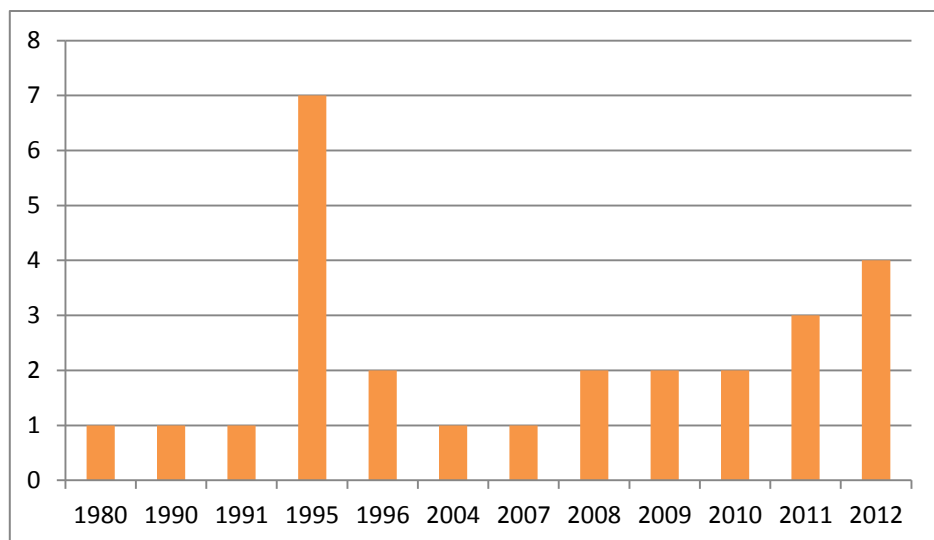
6.1 Tilan taustatiedot

Kysely lähetettiin kaikille luomulammastuottajille ympäri Suomea. Vastauksia tuli seuraavilta alueilta;

Varsinais-Suomi 7 kpl
Pirkanmaa 5 kpl
Uusimaa 3 kpl
Etelä-Pohjanmaa 2 kpl
Keski-Pohjanmaa 2 kpl
Pohjois-Karjala 2 kpl
Satakunta 2 kpl
Kymenlaakso 1kpl
Lappi 1kpl
Päijät-Häme 1 kpl
Pohjanmaa 1 kpl
Kainuu 1kpl

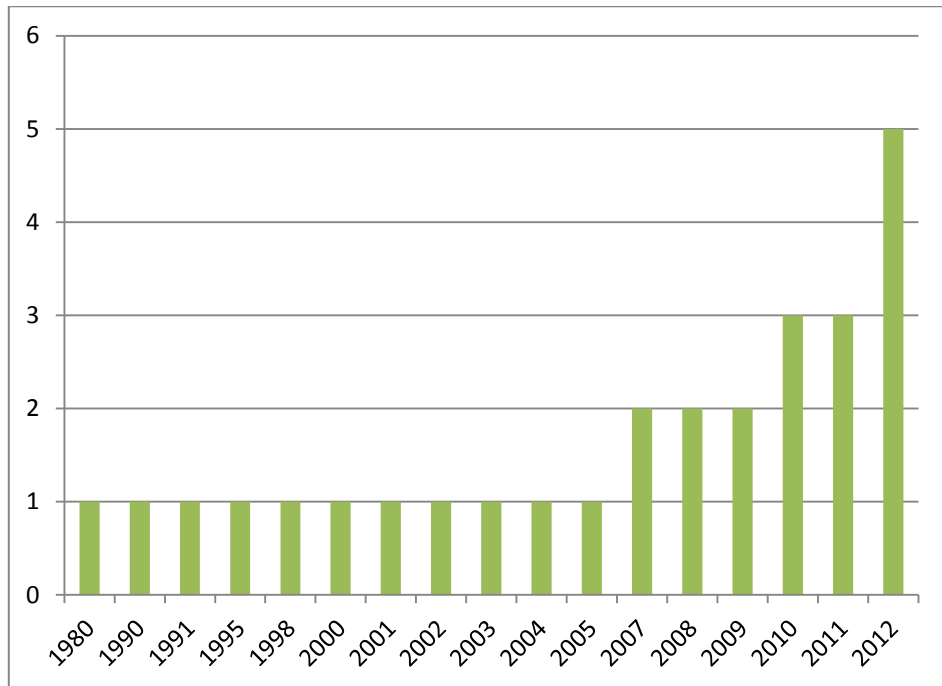
Vastausprosentit eivät ole suoraan tulkittavissa vastausmääristä, koska luomulammastilojen painotus vaihtelee alueittain.

Kyselyn taustatiedoissa kartoitettiin tilojen siirtymistä peltojen (kuvio 2) ja eläinten (kuvio 3) osalta luomutuotantoon. Kyselyyn vastanneet tilat olivat siirtyneet luomutuotantoon peltojen ja eläinten osalta aikavälillä 1980-2012. Voidaan todeta, että tilojen siirtyminen luonnonmukiaseen tuotantoon on nousujohteista. Myös Suomen EU:n liittyminen vuonna 1995 selittää todennäköisesti kyseisenä vuonna tapahtuneen pyrähdys.

Kuvio 2. Kyselyyn vastanneet tilat ovat siirtyneet luomutuotantoon aikavälillä 1980-2012.

Luomulammastilojen profiili

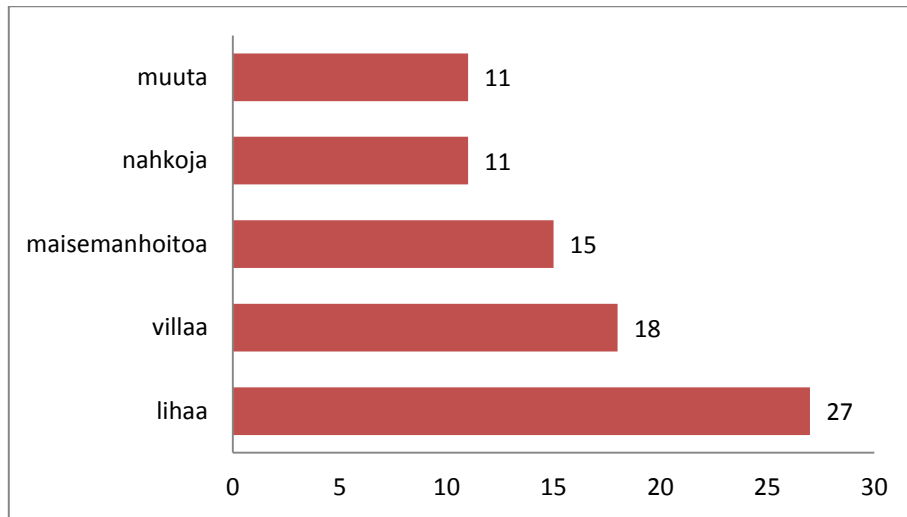
Kuvio 3. Kyselyyn vastanneet tilat ovat siirtyneet luomutuotantoon kotieläinten osalta vuosina 1980-2012.

Kyselyyn vastaajien tiloilla työskenteli päätoimisesti keskimäärin 1,5 henkilöä ja keski-ikäsi muodostui vastaajien kesken 49 vuotta, hajonta vastaajien kesken oli ikävuosissa 34-65. Vastanneista 50 % oli saanut ammatillisen maatalousalan koulutuksen ja 50 % muun alan koulutuksen, vastaajien joukossa ei ollut yhtään agrologia (amk) tai agronomia.

Tilojen kokonaispinta-ala vaihteli vuokrapellot mukaan lukien 1,5 ha ja 1004 ha välillä. Tilojen pinta-alojen keskiarvo oli 106,43 ha. Kyselyssä tiedusteltiin myös kuinka paljon tilan peltopinta-alasta on nurmiviljelyssä. Vaihteluväli vastanneiden tilojen välillä oli 1,5 ha – 145 h. Keskiarvoksi tilojen nurmentuotannolle tuli 50,9 ha. Kyselyyn vastanneiden tilakoko on suurempi kuin koko elinkeinon harjoittajien keskiarvo. Voidaankin päätellä, että kyselyyn vastaajat ovat painottuneet isoille ja aktiivisille tiloille.

Tiloilla päätuote on selvästi liha, mutta myös muilla tuotteilla on merkittävä osuus tilan tuotannosta (kuvio 4).

Luomulammastilojen profiili

Kuvio 4. Tilojen tuottamat tuotteet

Tilat tuottavat päätuotteenaan lihaa, mutta myös merkittävässä määrin villaa, maisemanhoitoa ja nahkoja. Lisäksi kyselyyn vastanneet tilat ilmoittivat tuottavansa myös siitoseläimiä, luomuviljaa, teurastuspalveluita, lihankäsittelyä, lihajalosteita, luomuperunaa, luomuhärkäpapua, luomutattaria, terapiapalveluita, pitopalvelua, luomuviiniä ja luomutupakkaa.

6.2 Tuotantoympäristö

Jokapäiväinen talviulkoilu toteutuu 26,8 %:lla (8 tilaa ja yksi tila osittain) tiloista. Rajoittavina tekijöinä ulkoilulle on tuotantorakennuksen haasteellinen sijainti, peltojen haasteellinen sijainti, ulkoilun tekninen mahdollistaminen, ulkoilun vaikutus negatiivisesti villan laatuun, aitausten tekninen toimivuus ja sijoittaminen. Yksi vastaajista perusteli talviulkoilun poisjättämistä astutusajalla ja poikimisella talviulkoilukaudella.

Lisäksi ulkoilutarhojen mitoittaminen riittäväksi koko eläinmäärälle koettiin ongelmalliseksi suuren eläinmäärän vuoksi yhdessä vastauksessa. Osa tiloista kokee, ettei talviulkoilulle ole tarvetta pitkän laidunkauden vuoksi. Myös lampolan ovien auki pitämisen ja väljien karsinoiden koetaan kompensoivan talviulkoilua.

Kahdella tilalla on tarkoitus aloittaa talviulkoilu ja yhdellä tilalla on osittainen talviulkoilu. Osittainen talviulkoilu tarkoittaa, että kaikilla eläimillä ei ole ulkoilumahdollisuutta päivittäin. Kyselyn vastauksissa on huomattavissa suurta eroa tuottajien tulkinnassa talviulkoilusta. Jotkut vastaajista ovat sitä mieltä, että eläimet nauttivat talviulkoilusta ja jotkut vastaajista puolestaan kokevat sen olevan eläinten kannalta yhdentekevää.

Kyselyssä pyydettiin toimijoita kuvailemaan tuotantoympäristöä mahdollisimman kattavasti. Kysymys oli avoimen kysymyksen muodossa, jolloin vastausvaihtoehdot eivät rajoittaneet tuotantoympäristön kuvailua.

Kysymykseen vastauksia tuli 22 kpl (78,8 %). Lampoloita on uudisrakennuksia sekä myös saneerattuja kotieläinrakennuksia ja konehalleja (Liite 3).

6.3 Eläimet ja tuotostiedot vuodelta 2012

Kyselyyn vastanneista 50 % (14 kpl) tiloista kuuluu tuotostarkkailuun. Kaikilla tiloilla ei ollut käytettävissä tuotostarkkailun informaatiota.

Tiloilla (28 kpl) karitsoinnit jakautuvat seuraavasti. Karitsoinnit painottuvat kevääseen, mutta myös ympäri vuoden karitsoittavia tiloja on 7 kpl vastanneista tiloista ja syksyllä ja keväällä karitsoittavia tiloja on 4 kpl.

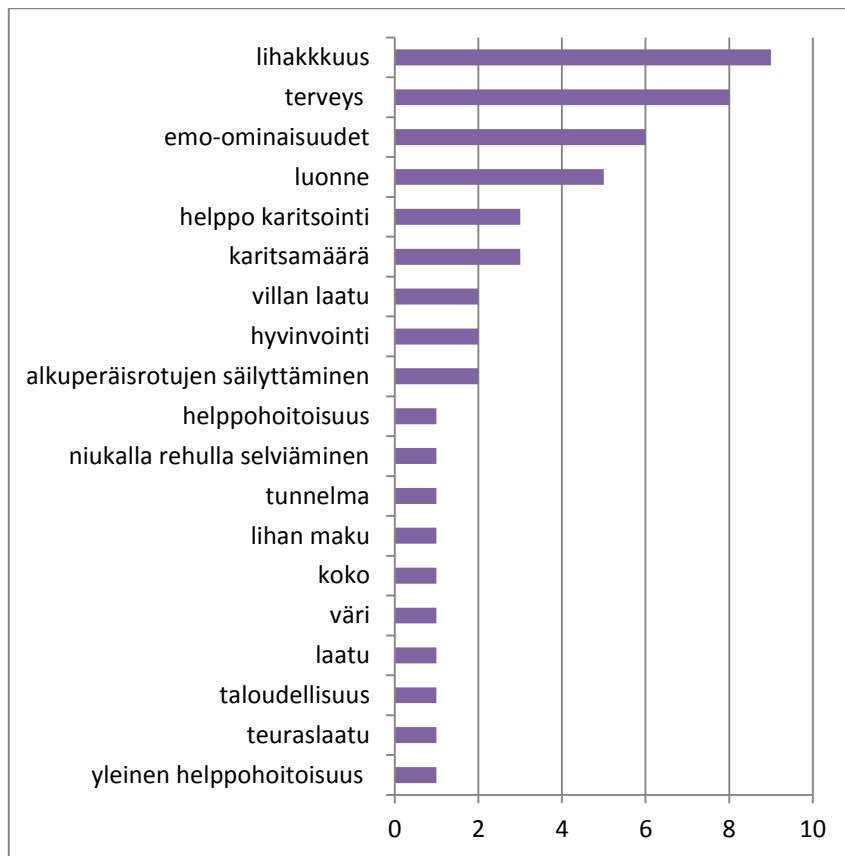
Karitsoiden syntymäpainot kyselyssä ilmoitti 50 % (14 kpl) tiloista. Minimiarvo painoille oli 2,7 kg, maksimiarvo 5 kg. Keskiarvoksi painoille tuli 3,84kg. Mediaani karitsoiden syntymäpainolle oli 4 kg. Karitsoiden 6 viikon painot kyselyssä ilmoitti 35,7% (10 kpl) tiloista. Minimiarvo painoille oli 5 kg, maksimiarvo 19 kg. Keskiarvoksi painoille tuli 14,1 kg. Mediaani karitsoiden 6vkon painoille puolestaan oli 14 kg. Karitsoiden 4 kk:n painojen vaihteluväli on 11-40 kg. Keskiarvo 4kk:n ikäisten karitsoiden kohdalla on 30,4 kg. Keskimääräisen vuonuekoon kyselyyn ilmoitti 78,6 % (22 kpl) tiloista. 1,54 on keskiarvo 1-vuotiailla uuhilla ja vanhemmilla uuhilla puolestaan 1,86.

Kyselyssä kartoitettiin myös teuraseläinten EUROP-luokitusta sekä niiden jakaumaa. Vastauksia ei ole otettu huomioon kyselyn tulkinnessa niiden vähyyden ja mahdollisesti harhaanjohtavan informaation vuoksi.

Vastanneilla tiloilla (28 kpl) oli uuhia keskiarvallisesti 169 kpl. Hajonta uuhimäärien välillä oli suuri. Uuhimäärä jakautui 1-600 kappaleen väliin. Tiloilla (28 kpl) rotujakauma on monipuolinen. Selvästi suosituin rotu on suomenlammas, mutta myös texel-rotu on tiloilla yleisesti käytetty rotu.

Tilojen tärkeimpiin jalostustavoitteisiin vastasi 89,3 % tiloista (kuvio 5). Osa jalostustavoitteista voidaan lukea päällekkäisiksi, niiden rajojen ollessa häilyvät tai yhtenäiset. Esimerkkinä tällaisesta voisi olla lihakkuus ja teuraslaatu tai vaihtoehtoisesti helppous ja hyvät emo-ominaisuudet. Voidaan todeta, että eläinten lihakkuus ja sitä kautta teuraslaatu sekä hyvät emo-ominaisuudet, terveys ja luonne ovat myös tärkeitä. Tiivistettynä tuottajat haluavat päästä helppohoitoisilla ja terveillä eläimillä mahdollisimman hyvään lopputulokseen.

Luomulammastilojen profiili

Kuvio 5. Tilojen tärkeimmät jalostustavoitteet (kpl).

Kysymykseen vastanneista tiloista 7 kpl oli siirtänyt eläimiä tavanomaisen tuotannon puolelle. Tähän kyselyyn kohtaan vastasi kokonaismäärästä 92,9 % (26 kpl) tilaa. Tiloilla oli eri syyt miksi eläimiä oli siirretty tavanomaiseen tuotantoon. 5 kpl tiloista ilmoitti seuraavat syyt; eläin on laiduntanut perinnebiotoopilla, joka on tavanomaisen tuottajan maata (1 kpl), karitsoiden lisäjuotto ja kokonaisvaltainen tuttujuotto tavanomaisella juomarehulla (4 kpl).

Uuhien poistoikä tiloilta vaihtelee suuresti. Kysymykseen vastasi 71,4 % (20 kpl) tiloista. Keskiarvo poistetuille uuhille oli 6,4 vuotta. Poistettavien uuhien ikä vaihtelee 1-14 vuoden välillä. Yhdellä tilalla poistetaan uuhet 1 vuotiaina, mutta voidaan olettaa, että tila uusii kaikki eläimet joka vuosi ja todennäköisesti kasvattaa eläimet vain karitsasta teuraaksi.

Neljä tilaa vastasi kysymykseen vain poiston syiden osalta. Poiston syitä on monia ja tilat saivat ilmoittaa kyselyssä niin monta kuin kokevat tarpeelliseksi. Laskettuna kaikkien 24 tilan poiston syyt yhteen, päästään seuraavanlaiseen tulokseen. Tilan päätökseen poistaa eläin vaikuttaa; utareterveys 7 kpl, emo-ominaisuuksien heikkous 3 kpl, yleinen heikko terveys 3 kpl, karitsointiongelmat 2 kpl, villan laatu 1 kpl, rakenne 1 kpl, vanhuus 1 kpl, huono yleiskunto 1 kpl, tiinehtymättömyys 1 kpl, ei jaksa hoitaa karitsojaan 1 kpl ja luonne 1 kpl.

Tilojen eläimet lähtevät teuraaksi ja kuluttajille eri reittejä. Kysymykseen vastasi 96,4 % (27 kpl), 40,7 % (11 kpl) myy eläimet suoraan teurastamolle, 22,2 % (6 kpl) rahtiteurastuttaa ja suoramyö kaiken lihan itse, 29,6 %

Luomulammastilojen profiili

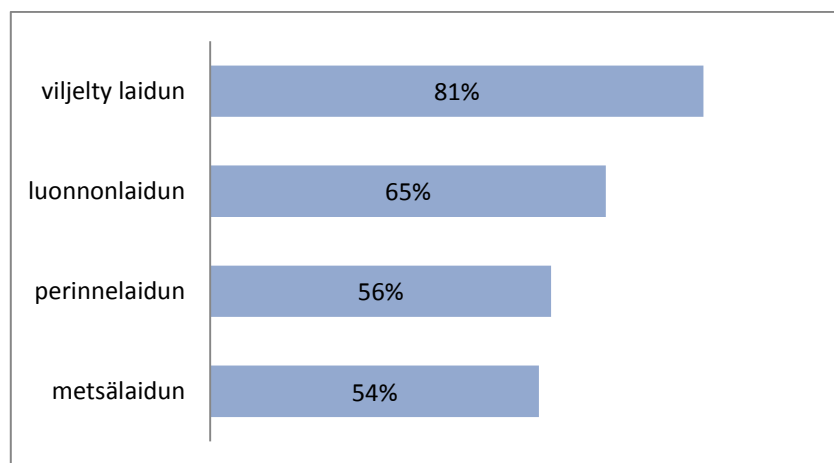
(8 kpl) myy eläimiä teurastamolle sekä rahtiteurastuttaa ja suoramyymy osan. Yksi tila (3,7 %) teurastaa omassa teurastamossa ja jatkojalostaa lihan ja yksi tila (3,7 %) myy kaiken lihan suoraan tutuille ja teurastaja käy kotona.

6.4 Ruokinta ja rehuntuotanto

Tiloilla (28 kpl) ollaan lähes omavaraisia rehuntuotannon suhteen. Minimiomavaraisuus, joka tuli kyselyssä esille oli 70 %, suurin osa tiloista on omavaraisia lähes 100 %. Keskiarvo tilojen omavaraisuudesta on 93,4 % ja mediaani puolestaan on 98,5.

Osa tiloista tekee tuotosvaihekohtaisia rehuja. Kysymykseen vastasi 71,4 % (20 kpl) tiloista. Näistä 20 tilasta 45 % (9 kpl) tekee jonkinasteisesti tuotosvaihekohtaista säilörehua, tiloista 30 % (6 kpl) tekee suunnitelmallisesti tuotosvaihekohtaisia rehuja.

Monella otoksen tiloista (28 kpl) oli käytettävissä erityyppisiä laitumia (kuvio 6).

Kuvio 6. Tilojen erityyppiset laitumet

Tiloista 96,4 % (27 kpl) vastasi kysymykseen karitsoiden vieroittamisesta sekä maitojuoton järjestämisestä sen jälkeen. Osa tiloista vieroittaa pässit ja uuhet eri aikaan. Alla on esitetty lukumäärinä vieroitusajat.

Pässit vieroitetaan 2-3 kk iässä ja uuhet saavat jäädä emojen alle, 3 kpl.

Karitsat imevät emojensa alla kevästä syksyyn, 2 kpl.

Karitsat vieroitetaan 2 kk:n iässä, 7 kpl.

Karitsat vieroitetaan 2-3 kk:n iässä, 5 kpl.

Karitsat vieroitetaan 3 kk:n iässä, 6 kpl.

Karitsat vieroitetaan 3-5 kk:n iässä, 2 kpl.

Karitsoja ei vieroiteta lainkaan, 2 kpl.

Tiloista 2 kpl juottaa maitorehulla heikompia yksilöitä ja isojen vuonueiden karitsoja vieroituksen jälkeen tarvittaessa.

Kyselyssä kartoitettiin laitumelle annettavia lisärehuja. Kyselyyn vastasi 92,6 % (26 kpl) tiloista, joista 50 % (13 kpl) antaa lisärehua laitumelle.

Luomulammastilojen profiili

Tuloksessa ei ole huomioitu tiloja, jotka tarjoavat eläimille kivennäistä ja suolalisää. Näistä tiloista 19,2 % (5 kpl) on sellaisia tiloja, jotka lisäruokivat tarvittaessa säilörehupaalilla eläimiä. Tiloista 30,8 % (8 kpl) antaa lisärehuna kauraa tai valkuaisrehua.

Lisärehua antavista tiloista kaikki tilat kohdensivat lisäruokinnan yleisesti laitumille ja karitsoille. Ainoastaan yksi tuottaja ilmoitti lisäruokinnan koskevan tunnutettavia ja imettäviä emoja sekä karitsoja. Lisäksi kaksi tiloista antaa laitumille eläimille kuivaheinää sekä yksi tila lisäkalkkia.

6.5 Eläinterveys ja eläinlääkintä

Kyselyssä kartoitettiin kuinka tuottajat toteuttavat ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa. Vastausprosentti oli 89,3 % (25 kpl). Ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa kuvattiin tilakohtaisesti seuraavasti:

- Puhdas laidun, puhtaat rehut, homeeton ja pölytön heinä, lampolan perusteellinen puhdistus vuosittain, pidetään huoli kivennäisistä, kalkista, seleenistä.
- Hyvät elinolosuhteet, puhdas riittävä ravinto ja kivennäiset. Loislääkitys alkukesästä. Kerintä kaksi kertaa vuodessa, jonka yhteydessä myös sorkkahoito.
- Hyvä hoito ja ruokinta, sorkkien leikkuu, kerintä.
- Eläinlääkäri tarkkailee, madotukset, rehunäytteet, tarkastukset kerinnän yhteydessä, ultraäänit, jne.
- Huolellinen valvonta, rehun laadusta huolehtiminen, ilmanvaihto, puhdas vesi.
- EKK:n Saaren klinikan kanssa pidempiaikainen yhteistyö, oppilaskäyntejä 3-4 krt/v.
- Riittävä kuivitus, madotukset.
- Hyvä terveellinen ruoka ja hyvät elinolosuhteet.
- Henkisellä puolella ainakin paljon rapsutusta ja silitystä. Juomavesien vaihto päivittäin. Kivennäiset ruokintaan. Kakat pois päivittäin. Pidetään lampola hyvin kuivitetuna. Kärpäsilte kärpäspaperit.
- Pidetään eläimien juomavesi ja rehu puhtaana sekä hyvin kuivitettu maakuualusta. Laitumet kuivina, jos vaarana liettyä, niin eläimet uuteen laitumeen.
- Madotetaan eläimet ja kuivitetaan huolellisesti
- Hyvä ruokinta, reilu seleeninen kivennäinen Runsas kuivitus.
- Hyvä kuivitus, ei vetoa lampolassa, puhtaat laitumet karitsoille, ei karitsoita jaloittelutarhaan, ellei maa jäänytynyt, papananäytteet, laitumelle lasku totutellen tuoreeseen heinään 2 vkon ajan, karitsabaari max 2 vkon iässä, ei äkkinäisiä rehumuutoksia, lampaiden hyvä tarkkailu, cuplaton veteen voimakkaalla apilanurmella.
- Ruokinta ja elinolosuhteet myös talvella lampaille luonnollisesti ominaisella tavalla, laumassa, ruokailu omaan tahtiin, kuten laitumella.
- Laidunkierto ja eläinten vuorottelu (hevokset-lampaat) laitumilla vähentää loisongelmia.
- Runsas korsirehun määrä.

Luomulammastilojen profiili

- Laiduntarkastukset päivittäin. Eläinten tarkkailuun käytetään aikaa. Pyritään pitämään ruokinta ja eläimet kunnossa ja vastustuskykyisinä. Talvella annetaan ADE ja kuuriluontoisesti seleeniä. Madotukset hoidetaan. Laitumilla väli vuosia laidunnuksesta. Mahdollisuuksien mukaan karsinoiniin jätetään reilusti tilaa ja niissä on hyvä kuivitus.
- Hyvät rehut, kohtuullinen tuotos, ongelmatapausten ennakoiva poisto.
- Papana näytteet, tiineystarkastukset,
- Puhtaat rehuraaka-aineet ja vesi sekä vedoton kuiva karsina.
- Tarkkailu.
- Hyvä kuivitus, omakohtaista tarkkailua, vesikuppien putsaus päivittäin, huonokuntoisten poisto .
- Hyvällä rehulla.
- Tilojen puhtaanapito ja rehun puhtaus.
- Itse seuraten.

Vastanneista tiloista 96,4% (27 kpl) ainoastaan yksi tila koki lääkkeiden varoajan ongelmallisen pitkäksi. Vastanneista tiloista 100% (28 kpl) ei käyttänyt tilalla homeopaattisia lääkkeitä.

Vastanneista tiloista loisongelmasta kärsi 40,7 % (11 kpl). Loisten aiheuttamat ongelmat johtuvat vastanneiden mukaan märistä laitumista ja laitumen sijainnista esim. järven kostealla rannalla tai kosteudesta lampolassa. Eläimissä esiintyviä loisia ovat väiveet ja maksamato.

Tiloilla on loisongelmaa hoidettu seuraavin keinoin:

- Sisäloislääkitys 1-2 kertaa kesässä.
Ulkoloishäätö tarvittaessa sekä oireiden (päänahka rikki) hoito .
- EKK:n tekemä loishäätöohjelma ja häätö vain tarvittaessa; seuranta uloste-näytteistä.
- Loistorjuntaa saavat karitsat 1-3 kertaa laidunkautena. Ensikertalaiset emät madotetaan kerran kevätkesällä laitumella. Vanhoja uuhia ei madoteta juuri koskaan.
- Pyritään lääkitsemään vain välttämättömät vaivat, koska kaikki turhat lääkkeet vain heikentää katraan terveyttä.
- Loishäädöt, väli vuodet laitumilla, makuupaikkojen kuivitukset myös ulkona.
- Akuuttitapaukset lääkitään. Laidunkierto suunnitellaan loisten ehdoilla.
- Laidunten kyntö.
- Lääkärin ohjeen mukaan, madot nypitty pois, lampaat keritty ja sivelty loishäätö.
- Lääkitys, pesen takapuolet ja rasvaan.

Tilojen ennaltaehkäisevät toimet koskien eläinterveyttä ovat linjassa luomuhjeiden ja suositusten kanssa. Tilat toetuttavat ennaltaehkäisevää työtä kiitettävästi.

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Luonnonmukainen lammastuotanto on hyvin valvottu ja standardisoitu tuotannon ala. Lammastuotantoa voidaankin pitää nykyisen kotieläintutkimuksen tietojen mukaan hyvin eettisenä ja kestäväenä kotieläintuotannon muotona. Luomulammastalouden säädökset käsittävät laaja-alaisesti eläintuotannon osa-alueet. Tärkeimpiä ovat pitopaikan olosuhteet, eläinten hoito, tautien ennaltaehkäisy, ruokinta, eläinten alkuperä sekä ulkoilu. Kyselyn tulokset antavat suuntaa, että lammastuotanto on ammattimaista ja suunnitelmallista. Lammastalouden parissa työskentelee hyvin määrätietoisia ja omistautuneita ihmisiä.

Lammastilojen koko vaihtelee suuresti. Tämä johtunee siitä, että edelleen lammastaloutta harjoitetaan myös sivutoimisena tuotantomuotona. Toisaalta lammastalous on tuotantomuotona sellainen, jota pystytään harjoittamaan ammattimaisesti hyvin erikokoisilla tiloilla erilaisin valmiuksin.

Kyselyn vastanneiden keski-ikä osoittaa, että tällä hetkellä valta osa yrittäjistä on noin 15 vuoden päästä eläköityviä yrittäjiä ja pääsääntöisesti tila työllistää 1,5 henkilöä. Tilojen tulevaisuuden suunnitelmat kuitenkin enteilevät jatkuvuutta. Tiloilla työskentelevien yrittäjien pohjakoulutuksen kartoitus kertoo, että 50% vastanneista on suorittanut maatalousalan perustutkinnon sekä kaksi vastaajista on suorittanut kotieläintieteen tieteellisiä opintoja. Tällä hetkellä näyttää myös, että luomulammastuotanto on mahdollisesti lisääntymässä tulevina vuosina. Luomutuotantoon liittymisessä on havaittavissa selvät korostumat vuoden 1995 kohdalla sekä vuodesta 2011 alkaen nykyhetkeen. Uusien toimijoiden mukaan tulo on kuitenkin maatalouspoliittinen kysymys.

Tilat tuottavat hyvin monimuotoisesti, mistä osoituksena laaja-alaiset lopputuotteet. Pääasiallinen tilojen tuote on liha, mutta merkittävästi tilat tuottavat myös villaa, nahkoja sekä maisemanhoitoa. Tiloilla on myös muuta tuotantoa, kuten esimerkiksi luomuviljan tuotantoa.

26,8% vastanneista tiloista ulkoiluttaa talvella kaikkia eläimiä päivittäin. Pääasiassa rajoittavana tekijänä tiloilla pidetään ulkoiluresurssien puutetta, joka käsittää jaloittelun alueen. Kyselystä selvisi myös, että tuottajat kokevat lampaiden ulkoiluttamisen hankalaksi järjestää talvella. Myös pitkän laidunkauden koetaan kompensoivan jaloittelun tarvetta. Talviulkoilu jakaa hyvin selvästi tuottajien mielipiteet sen eläinlähteisyydestä.

Puolet vastanneista tiloista kuuluu tuotostarkkailuun. Jalostustavoitteissa tilat painottavat terveyttä, lihaksikkuutta sekä emo-ominaisuuksia. Voidaan todeta, että tuottajat suosivat helppohoitoisia ja terveitä eläimiä, jotka tuottavat lihaa hyvin. Tilojen karitsoiden syntymäpainoissa oli eroja. Minimipainojen keskiarvo oli 2,7 kg ja maksimipainojen keskiarvo 5kg. Suuri hajonta selittyy osaksi rotuvaihteluilla, jota ei ole erikseen huomioitu. Uuhien poistoiän keskiarvo on 6,4 vuotta. Yleisin uuhien poistonsyy on selvästi heikentynyt terveyden tila ja erityisesti utaretulehduksen sairastaminen johtaa yleisimmin poistoon.

Luomulammastilojen profiili

Rotujakauma on monipuolinen tiloilla, mutta suosituin rotu on selvästi edelleen suomenlammas, myös texel-rotu on hyvin yleisesti käytetty rotu tiloilla. Tilojen uuhimäärät vastaajien kesken jakautuvat 1-600 uuhien välillä, joka osoittaa tilakokojen suuren vaihtelun. Keskiarvoksi tilojen nurmentuotannossa tuli 50,9 hehtaaria.

Tilat ovat pääsääntöisesti omavaraisia rehuntuotannon suhteen. Keskiarvoksi tilojen rehuomavaraisuudelle tuli 93,38 %. Tilat käyttävät monimuotoisesti eri laiduntyyppejä. Eniten tiloilla käytetään viljeltyjä laitumia, mutta myös perinne-, luonnon- ja metsälaitumet ovat käytössä. Lähes kaikki vastanneet tilat puolestaan harjoittavat jonkinasteisesti suunnitelmallista säilörehun tuotantoa eri tuotantovaiheisiin. Karitsoiden ruokinta vaihtelee tilakohtaisesti jonkin verran. Vaikuttavina tekijöinä on vieroituskäytäntö sekä karitsoiden paino vieroitus hetkellä. Pääsääntöisesti vieroituskäytäntö asettuu 2-3 kk:n iän väliin.

Vastanneista tiloista ainoastaan yksi tila kokee luonnonmukaisen tuotannon määrittelemät kaksinkertaiset varoajat ongelmallisiksi noudattaa. Tämä varmasti on osoitus myös siitä, että lammastiloilla pääsääntöisesti paneudutaan ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon ja lääkkeiden käyttö on vähäistä. Yleisin lääke tiloilla on loishäätölääkkeet, jotka annetaan eläinlääkärin määräyksen mukaan.

Lammastalous tulee lisääntymään tämänhetkisten näkymien mukaan tulevina vuosina. Luomulammastalous vastaa hyvin valistuneen kuluttajan tarpeisiin eettisten, ekologisten ja kestävien eläintuotteiden kysynnässä. Tuottajat ovat pääsääntöisiä motivoituneita ja ylpeitä oman tuotantonsa arvosta. Neuvontajärjestö sekä lammasyhdistykset tarjoavat koulutusta tuottajille sekä vertaistukea kotieläintuotannon haasteissa. Luomutuotantoa pidetään eettisesti korkealuokkaisen kotieläintuotteen pohjakivenä ja sitä luomulammastalouden voi todeta olevan. Karitsat kasvavat emojensa alla, eläimiä ei pidetä kytkettynä tai häkeissä ja niille taataan mahdollisuus laiduntamiseen ja ulkoiluun. Tällaiset ominaispiirteet luovat luomulammastaloudesta positiivista imagoa.

LÄHTEET

Ahlfors, K., Komulainen, M. (toim.) Kotieläintilan luomuopas. ProAgria. Maaseutukeskusten Liiton julkaisuja 923, Tieto Tuottamaan 78. Kokemäki: Satakunnan painotuote Oy.

Andréasson, E. 1999. Ekologisk lammproduktion. Teoksessa Uppfödningsmodeller för ekologisk lammproduktion. Jordbruksverket.

Castrén, H. Perttilä, R. Saloniemi, H. Taponen, S. Ahlström, S. 1995. Kotieläinten käytännön ruokinta. Helsingin Yliopisto. 4. painos. Helsinki.

EVIRA, 2009. Eviran ohje 18217/2. Luonnonmukaisen tuotannon ohjeet 2. Eläintuotanto. 2. painos. Viitattu 20.2.2014. ftp://89.166.4.191/Elements/simon%20koulu/simo%20gradu/gradu/materiaalit/evira/luomuohje_2_elaintuotanto_netiti_15032010_2-painos%5B1%5D.pdf

Evira, 2011. Tavoitteena terve ja hyvinvoiva lammas. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. Multiprint Oy.

Evira, 2012. Luonnonmukainen eläintuotanto 2011-2012. Viitattu 30.12.2013.

<http://www.evira.fi/files/attachments/fi/evira/asiakokonaisuudet/luomu/tilastot/lelain2012a.pdf>

Evira, 2012. Luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmät Suomessa. Viitattu 4.12.2013. <http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/asiakokonaisuudet/luomu/valvonta/valvontajarjestelmat/>

Evira, 2013. Jo kahdeksan prosenttia suomen maatiloista luomutuotannossa. Viitattu 28.4.2014. <http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/ajankohtaista/?bid=3632>

EVIRA, 2014. Eviran ohje 18217/4. Luomutuotanto 2. Eläintuotannon ehdot. 4. painos. Viitattu 2.5.2014. http://www.evira.fi/files/attachments/fi/evira/lomakkeet_ja_ohjeet/luomu/luomutuotanto_2_versio_4_elaintuotannon_ehdot_04-02-2014_netiti.pdf

FAWS, 2009. Five freedoms. Viitattu 20.2.2014. <http://www.fawc.org.uk/freedoms.htm>

Honkasalo, L. 2007. Lampaiden ruokinnan onnistumisen mittarit. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Opinnäyte-työ.

Luomulammastilojen profiili

Iivitzky, I. Pulkkinen, T. Saario, E. Savolainen, U. Sormunen-Cristian, R. & Suvela, M. 2000. Lampaan ruokinta ja hoito. Maaseutukeskusten Liiton julkaisuja 959: Tieto Tuotamaan 90. 2.painos. Jyväskylä: Gummerus Oy.

Israels, H. 1998. Nurmirehujen korjuu. Teoksessa Penninkangas, A. Ahlfors, K., Komulainen, M. (toim.) Kotieläintilan luomuopas. ProAgria. Maaseutukeskusten Liiton julkaisuja 923, Tieto Tuottamaan 78. Kokemäki: Satakunnan painotuote Oy.

Löytönen, M. 2007. Lampolan suunnittelu. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

MMM, 2012. Luomu 20/2020. MMM:n suuntaviivoja luomualan kehittämisohjelmalle. Viitattu 1.9.2013.
http://www.mmm.fi/attachments/luomu/678W6W0V9/luomuohjelma_FIN_AL_nettiin.pdf

Mononen, R. 1995. Lampolarakennukset ja –kalusteet. Maaseutukeskusten Liiton julkaisuja nro 889.

Pro Luomu, 2013. Neljäsosa suomalaisista ostaa luomua usein. Viitattu 11.1.2013. <http://proluomu.fi/neljäsosa-suomalaisista-ostaa-luomua-usein/>

Rajala, J. 2004. Luonnonmukainen maatalous. Helsingin yliopisto, Maa-seudun tutkimus- ja koulutuskeskus. Julkaisuja 80. Mikkeli: Teroprint Oy, 399.

Rautiainen, J. Talola, S. 2012. Hyvä lammas! ProAgria Etelä-Suomi. 33.

Rehnström, K. 2005. Kylpevät kanat ja sarvipäähämät. Biodynaaminen yhdistys. Kerava.

Tike, 2012. Kotieläinten lukumäärä. Viitattu 23.4.2014
http://www.maataloustilastot.fi/kotiel%C3%A4inten-lukum%C3%A4%C3%A4r%C3%A4tkev%C3%A4ll%C3%A4-2012_fi

Wooster, C. 2005. Living with Sheep. Library of Congress Cataloging in Publication Data. 1. title.

Liite 1: Kyselyn saatekirje

Arvoisa luomulammastuottaja.

Suoritan agrologi-opintojeni lopputyönä Hämeen ammattikorkeakoulun Mustialan yksikössä opinnäytetyötä aiheesta luomulammastilojen profiili. Työn keskeisenä tavoitteena on kartoittaa luomulammastilojen käytäntöjä sekä koota ne opinnäytetyöksi. Työssäni kerään tietoa luomulammastiloilta sekä teen tuloksista yhtenäisen koosteen. Lisäksi työssäni on kirjallinen osuus koskien aihetta. Valmis työ julkaistaan internetissä osoitteessa www.theseus.fi. Työn tavoitteena on tuottaa tietoa tuottajille, neuvojille, valvonnalle sekä kaikille lammastaloudesta kiinnostuneille.

Toivon, että teiltä löytyisi aikaa ja kiinnostusta vastata tähän kyselyyn. Mahdollisimman kattava vastausprosentti on onnistumisen edellytys. Tämä kysely lähetetään kaikille Eviran luomurekisteriin sähköpostiositteensa ilmoittaneille sähköisesti sekä kirjeitse niille tuottajille, joiden sähköpostiosoite ei ole tiedossa.

Kaikki vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja nimettömästi. Lopullisesta työstä ei ole mahdollista yhdistää vastauksia tiettyyn tilaan.

Kyselylomakkeessa on eri aihealueita ja toivon teidän täyttävän kaikki osuudet mahdollisimman kattavasti. Kyselylomake koostuu valintavaihtoehtoista sekä vapaista vastauksista. Lisäksi kyselyn lopussa on mahdollisuus tarkentaa vastauksia, kirjoittaa kommentteja sekä mahdollisia kehitysideoita.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Elintarviketurvallisuusvirasto Evira.

Ystävällisin terveisin
Miina Tuominen

Tilan taustatiedot

1. Tilan sijainti (maakunta)? _____
2. Tila on siirtynyt luomutuotantoon peltojen osalta vuonna _____ ja eläinten osalta vuonna _____.
3. Tilalla säännöllisesti työskentelevien henkilöiden lukumäärä? _____
4. Tilan peltopinta-ala (myös vuokrapellot) _____ hehtaaria, josta nurmiviljelyssä _____ hehtaaria.
5. Vastaajan ikä? _____
6. Vastaajan koulutustaso?
 - ammatillinen koulutus
 - agrologi
 - agronomi
 - muu, mikä?
7. Tuotetaanko tilalla?
 - lihaa
 - villaa
 - nahkoja
 - maisemanhoitoa
 - muuta? mitä _____

Tuotantoympäristö

1. Kerro omin sanoin tilanne tuotantorakennuksesta? (Uudisrakennus vai saneerattu rakennus? Ilmanvaihto? Lattiamateriaali? Kuivitus? Kylmä- tai lämminpihatto? Häiritsevä melu? Sairaskarsina? Vesipisteet ? Ikkuna pinta-ala?)
2. Onko tilallanne eläimillä talviulkoilu mahdollisuus? Jos ei ole, mikä on rajoittava tekijä?

Luomulammastilojen profiili

Eläimet ja tuotostiedot vuodelta 2012

1. Kuluuko tilanelammastarkkailuun? (Mikäli tila ei kuulu, vastaa alla oleviin kysymyksiin vain niiden kysymysten osalta, joihin on käytettävissä tietoa.)

kyllä

ei

2. Mitkä ovat tilanne tärkeimmät jalostustavoitteet ja miksi?

3. Eläinten lukumäärä

uuhet _____ kpl

karitsat _____ kpl

pässit _____ kpl

4. Eläinten rodut ja niiden jakauma?

suomenlammas _____ kpl

kainuunharma _____ kpl

ahvenamaanlammas _____ kpl

texel _____ kpl

rygja _____ kpl

oxford down _____ kpl

dorset _____ kpl

risteytyksiä (roduista) _____ kpl

5. Karitsoivatko eläimet?

keväällä

syksyllä/keväällä

Luomulammastilojen profiili

ympäri vuoden

6. Karitsoiden syntymäpainojen keskiarvo _____kg.

7. Karitsoiden 6 vko:n painojen keskiarvo _____kg.

8. Karitsoiden 4kk:n painojen keskiarvo_____kg.

9. Keskimääräinen vuonuekoko ?

1-vuotiaat uuhet_____

vanhemmat uuhet _____

10. Karitsoiden keskimääräinen teuraspaino, teuraspainojen jakauma ja teurasluokka?

11. Onko eläimiä siirretty tavanomaiseen tuotantoon?

ei, miksi ? _____

kyllä, miksi ? _____

12. Uuhien keskimääräinen poistoikä ja yleisin poiston syy?

13. Teuraseläimet

myydään teurastamolle

rahtiteurastetaan ja myydään suoraan tilalta

muu? _____

Ruokinta ja rehuntuotanto

1. Omavaraisuus rehuissa_____%

2. Mitä rehuja tilallanne käytetään ? (Ostorehut, rehuvilja, valkuaisrehu, kivennäiset, olki, heinä, säilörehu?)

3. Kuinka paljon käytätte väkirehuja uuhien ja karitsoiden ruokinnassa?

Luomulammastilojen profiili

4. Tehdäänkö tilalla tuotosvaihekohtaisia säilörehuja?

kyllä

ei

5. Mikä on D-arvo tavoite säilörehuillanne?

6. Kuinka monta päivää karitsat ovat imetyksessä? _____

7. Millainen on laiduntyyppinne?

viljeltylaidun

perinnelaidun

luonnonlaidun

metsälaidun

8. Kuinka kauan laidunkausi kestää tilallanne? _____ päivää.

9. Laiduntavatko eläimet ympäri vuorokauden?

kyllä

ei

10. Saavatko eläimet lisärehua laitumille? (Mitä rehua? Milloin? Mitkä eläinryhmät?)

Eläinterveys ja eläinlääkintä

1. Miten tilalla toteutetaan ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa? _____

2. Eläinlääkärin tekemät hoidot/kpl/vuosi_____. Mitkä ovat yleisimpiä hoitoja? _____

3. Aiheuttaako varoajat ongelmia?

ei

Luomulammastilojen profiili

kyllä, millai-
sia? _____

4. Käytetäänkö tilalla homeopaattisia lääkkeitä?

kyllä

ei

5. Onko tilalla ollut ongelmia loisten kanssa?

ei

kyllä, millaisia? _____

Miten ongelma on hoidettu? _____

Miksi olette valinneet luomutuotannon?

Millaisia suunnitelmia teillä on tulevaisuudelle?

Lammastaloutenne vahvuudet?

Luomulammastilojen profiili

Liite 3: Tilojen tuotantorakennukset

- Vanha kivinavetta, josta 50 % lampolana. Painovoimainen ilmanvaihto, betonilattiat, turvekuivitus, tyhjennys kerran vuodessa, vesiautomaatit, karitsoinnin aikana erillisiä kevytrakenteisiä karsinoita ja karitsakamareita 10-15 kpl, suuret ikkunat karsinoiden kohdilla.
- Vanhasta sikalasta lampolaksi rakennettu. 18x14x6 kylmä tila.
Ilmanvaihto omalla paineella toimii hyvin.
Lattia sementtiä. Kuivitus: pohjalle turvetta ja sen päälle pehku tai kuivaheinä tai olki. Karitsointi tapahtuu näissä tiloissa 2 x vuodessa. Tarvittaessa lämpölamppuja.
Kaksi kylmäpihattoa, joiden edustalla paalitarjonta. Näissä oleskelevat joutilaat ja vieroitettut emot. Karitsat kasvavat sisällä 8 viikkoisiksi tai tarvittaessa pitempäänkin. (säätöolosuhteista riippuen)
Karsinat rakennetaan liikuteltavista elementeistä tarpeisiin: sairaskarsina tai karitsointi tila.
Melua aiheuttaa vain pienkuormaaja, jolla rehut liikutellaan.
Vesi tarjoillaan letkulla saaveihin. Talvella saavit ovat karsinapohjan sisällä eivätkä tavallisesti jäädy.
Ikkunapinta-alaa on ohjeiden mukaan.
- Ikkuna pinta-ala 5,6%
Kylmäpihatto.
Oljella kuivitus talikolla levittäen.
Lattia betonia.
Ilmanvaihto harjatuuletuksella.
Saneerattu konehallista.
- Kylmäpihatto, uusi, puurakennus, katossa harjan pituinen poistoilmakuilu, lattia betonia, puru ja pahnepohja, vesipiste/ 20 eläintä, ikkuna-ala yli 10 % lattiapinta-alasta, sisätilojen lisäksi ympärivuotinen katettu jaloittelualue ja ulkotarha, hoitokarsinoita 1/ 20 eläintä ja helposti tehtävissä lisää, karitsointiaikana karsinoita runsaasti, katettu lantala, johon johdetaan jaloittelutarhasta umpikaivon tulevan veden ravinteet pumpulla, lanta kompostoidaan näin sopivasti kustuttaen, kuivikelanta ylimääräinen vuosi ennen levitystä peltoon, hoituhuone ja keittiö, jossa suihku ja pesutilat myös hoitajalle, koiratarha, josta suojelukoira pääsee suoraan lampolaan.
- Kylmäpihatto, uusi, valettu betonilattia, olki, letku-saavi juotto toistaiseksi, ikkuna-ala luomumäärysten mukainen, mahdollisuus tehdä sairas- , poikimakarsinoita.
- 1929 rakennettu kivinavetta, lampaat alunperin lypsylehmille tarkoitettussa osassa.
Ilmanvaihto ovista ja heinänpudotusluukuista.
Betonilattia, olkikuivituspohja.
Ikkunapintaa n. 5.1% lattia-alasta
Vesi pumpulla avoastioihin, talvella kannetaan tarvittaessa lämmintä vettä.
Poikima- ja sairaskarsinat irtoaidalla, tarvittaessa eri huoneessa.
- Kevytrakenteinen muovilla katettu kaarihalli valmistunut 2007 140 uuhelle ja konekatostyyppinen rakennus noin 60 uuhelle valmistusnuut 2002. Molemmat kylmiä rakennuksia. Kaarihalirakentaminen oli MTT:n seurantahankkeena 2007-08, raportissa tarkemmat tiedot toteutuksesta;
MTT/Kevytrakenteinen lammashalli Suomen ilmastossa.
- Kaksi lampolaa 1300 m² ja 750 m². Tehty alunperin lampoloiksi. Ilmanvaihto luonnollinen. Lattia asfaltti. Kuivitus oljilla. Kylmäpihatto. Ei turhaa melua. Vesipisteet lämmitettävät automaattit, lisäksi saaveja. Ikkunapinta-ala luomunormin mukaan.
- Vanha tuotantorakennus (sikala) on muutettu kuivikepohjalliseksi lampolaksi.
- Lampolassa on koneellinen ilmanvaihto, betonilattia ja lampaille ryhmäkarsinat 40-50 lammasta karsinassa.
Jokaisessa karsinassa vesiautomaatti ja ruokintahäkki, sekä karsinan etureunassa viljalle ruokintaukalo.
Valoläpäisevän materiaalin pinta-ala täyttää luomutuotannon vaatimukset.
Kuivitus oljella ja turpeella tarvittaessa.

Luomulammastilojen profiili

- Navetta- ja heinälatorakennus rakennettu 1973. Lampola tehty entisestä hevostallista. Ilmanvaihtona reikä seinän yläosassa ja ovi auki luomulampaille (mattoverhot). Lattia betonia, kuivitus sahajauho, olki, heinä. Kylmäpihatto. Ei melua. Sairaskarsina tehdään tarvittaessa. Vesipisteinä sanko ja juoma-automaatti seinässä, ulkona vesikaukalo. Ikkunapinta-ala luomusäänösten mukainen.
- Uudisrakennus kasvihuone 150m² + lautarakennus 35m², luonnollinen ilmanvaihto, lattiamateriaali betoni. Kuivitus heinä/olki/turve/puru saatavuuden mukaisesti, pohjaan yleensä turve / puru saatavuuden mukaan ja päälle olki tai heinä. Molemmat rakennukset kylmiä, rakennuksissa ei ilmene melua kun ei mitään sähköisiä puhaltimia tai muita laitteita. Sairaskarsinoita on sijoitettu niin että on näköyhteys muihin eläimiin. Isoihin karsinoihin on olemassa lämmitetyt vesiasiastiat automaattiotäytöllä ja pienet karsinat vesiämpäri juotolla, joihin vettä vaihdetaan tarpeen mukaan vähintään 1 krt /vrk. Ikkuna pintala on kasvihuoneessa yli 100% ja puisessa rakennuksessa yli 10%+ovessa tuuliverkko.
- Uudisrakennuksia ja saneerattu olkikuivitus, kylmäpihatto, painovoimainen ilmanvaihto, betonilattia vesipisteitä riittävästi ikkunoita paljon.
- Uusi rakennus 2012 ja lisäksi vanha sikala muutettu lampolaksi. Eläintilaa yhteensä 700 uuhelle karitsoineen.

-Painovoimainen ilmanvaihto, uudessa asfalttilattia, vanhassa betonilattia. Olkea silputaan kuivikkeeksi, kylmiä rakennuksia, ei melua kuin lampaista. Sairaot otetaan omaan karsinaan. Vesipisteitä 1/30uuhta. Ikkunapinta-ala luomun edellyttämä määrä
- Uudisrakennuksia. Olkipohjainen kylmäpihatto. Lattia betonia, seinät puuta, katto peltiä. Isot liukuovet, joiden kautta ilma vaihtuu. Kovilla pakkasilla ovet kiinni, mutta ilma vaihtuu riittävästi seinien raoista. Lämmitettävät juomakupit. Ruokinta traktorin vetämällä paalisilppurilla, millä hoidetaan myös kuivitus. Väkirehun jako traktorikäyttöisellä väkirehunjakovaunulla. Sairaskarsinana poikimakarsina, jotka ovat varsinaisen karsinan seinustalla. Suurin melu lähtee eläimistä.
- Lampolana toimii 200 m² rakennus, joka oli suunniteltu konehalliksi ja muutettiin lampolaksi v.2009. Rakennus oli silloin uusi. Koneellinen ilmanpoisto ja tuuliverkkoikkunoita. Lattia on betonia. Kuivituksena turve alla ja olkea päällä. Seinät on eristetty. Ilmenevää melua ei ole. Sairaskarsina erillinen karsina irtoaidoilla, joka on ison karsinan sisällä tai vieressä johtuen sairastapauksesta. Yksi vesipiste lampolassa, josta kantovesi lampaille. Automaattista vesipistettä ei ole laitettu, sillä suunnitteilla rakentaa uusi lampola. Ikkunapinta-ala 19 m².
- 1935 valmistunut tiilirakenteinen lypsykarjanavetta, pohjapinta-ala on 750 neliometriä, betonilattia, vesiautomaatit, ruokinta pyöröpaalihäkeissä, väkirehu karitsointiaikaan kaukaloista.
- Saneerattu vanha kuivuri, luonnollinen ilmanvaihto, betonilattia, olkikuivitus, kylmäpihatto, melua vain lampaista, sairaskarsina tarvittaessa irtoaidoista,yksi vesipiste (hana+lämmitettävät juoma-astiat), ikkunapinta-alaa paljon.
- Vanhasta lypsynavetasta remontoitu lampola, jossa lämmin, puolilämmin ja kylmä osasto. Lämpimällä puolella koneellinen ilmanvaihto, muualla luonnollinen. Betonilattia, jossa kuivikkeena turve pohjalla ja päällä oljet. Tyhjennys 1-2 kertaa vuodessa. Ei pihattoa. Kylmä osasto toimii syksyllä myös olki- ja kuivaheinävarastona, josta talven mittaan vapautunut lattia-ala otetaan lampaiden käyttöön. Melua aiheuttavat ruokinnan aikaan lampaat ja ruokinnassa sekä tyhjennyksessä käytettävä bobcat. Sairaskarsina on sijoitettuna muista karsinoista hieman sivuun, ei välitöntä kosketusta terveisiin eläimiin. Lampolassa myös karanteenikarsina ostettuja eläimiä varten. Juomakuppeja (talvella niissä kiertää lämmin vesi) on yksi kuppi 12 eläinpaikkaa kohti, paitsi karitsointiosastolla 1 kuppi 4 karitsoivaa uuheta kohti. Karitsointiosastolla 6 eläimen karsinat, joista poikiva eläin eristetään väliseinällä omaan yksioon synnyttämään. Ikkuna-pinta-alaa yli 5% lattia-pinta-alasta. Ikkunoiden lisäksi valokatteet katossa. Valvontakamera, sosiaalililat suihkuineen taukotiiloineen.
- Uudisrakennus, asfalttipohjainen, olkipaaliseinillä lämpöeristetty halli, kuivikepohja, luonnollinen

Luomulammastilojen profiili

ilmanvaihto. Ei erillistä sairaskarsinaa (aidataan tarpeen mukaan), 12 juomakuppia. Kesikäytävä, josta ruokintapöydät "kalanruotomaisesti" sivuille. Ryhmittely ja väliaidat tuotantovaiheen ym. mukaan.

- Kummatkin lampolat ovat saneerattuja rakennuksi. Vanha 1920- luvulla rakennettu tiili navetta. Kylmä, ylärakenteet ja ikkunat auki kuivutetaan oljella, patja kasvaa talven myötä. Lämmitetyt vesikupit. Ikkuna pinta-ala n 6% lattiasta. Eläimet pääsevät ulos niin halutessaan. Erillinen sairaskarsina. Melu vähäistä. Lattia betoni, pinta-ala noin 300 neliötä. Toinen lampola on 1990 ja 2003 valmistunut entinen hevostalli. Lämmin rakennus ilmastoinnilla. Kuvitetaan oljella/ heinällä. Ilmastoinnin melu vähäistä. Lattia betonia ja tyhjennetään kuivikkeesta kerran vuodessa. Vesikupit tavalliset sisäkäyttöön suunnitellut uimurikupit. Erillinen sairaskarsina. Pinta-ala noin 1300 neliötä.
- Tilalla on 53 uuhta ja 3 pässiä eli n. 140 lammasta karitsoineen. Sairastuneet eläimet siirretään tarvittaessa tilan lämpimään tuotantorakennukseen. Lampola on uusi konesuojaksi v.1994 rakennettu rakennus ja luomuun siirtymisen yhteydessä siihen on lisätty luomumääräysten mukainen ikkuna-ala. Betonilattia on alunperin tehty vesitiiviiksi sisäänpäin viettävin kallistuksin. Rakennus on tuulensuojalevyin tiivistetty ilman lämmitystä toimiva (sisäkorkeus 4.5m) suurin ovin (huomioitu lannan kuormaus ja rehun ajo) suljettava tila, johon lisätty harjatuuletus v.2000. Vedenjakeluun erillinen lämpöeristetty pumppukoppi. Melua ei synny ruokinnan aikana, sillä rehu nostetaan suurpaaleista käsin heinäähäkkeihin samoin olkipaalikuivitus. Lattialle kerääntyvä n. 0.5m paksu kuivikepohja kuormataan loppukesällä peltopatteriin levitettäväksi seuraavana keväänä pellolle.
- Vanha maatala.

Luomulammastilojen profiili

Liite 4: Avoimet vastaukset tilojen valinnoista, vahvuuksista ja haasteista

Luomutuotannon valintaan vaikuttaneet tekijät

Ekologisuus, taloudellisuus, ideologia, töiden järjestelyt ja koneistus

Luonnollisesti luomua

Lammas ja luomu sopivat hyvin yhteen.

vaikutti järkevältä, sopii lammastalouteen

Talous ja vastuu ympäristöstä ja eläinten hyvinvoinnista.

Maatalous on huomattava vesistöjen kuormittaja, luomutuotannossa niin vesistö päästöt kuin hiilipäästöt ovat pienemmät.

Eläinten hyvinvointi ja luonnon monimuotoisuus laiduntamalla ovat myös tärkeitä. Luomutuotanto on lisäksi selvästi kannattavampaa kuin tehoviljely.

Ensisijaisesti peltoluomun takia.

Kannattavuussyistä sekä sopii tälle tilalle. Pieni merkitys markkinoinnissa.

Ideologisista ja taloudellisista syistä.

Taloudellisista ja tuotannollisista syistä.

Se tuntui heti ajatuksena miellyttävimmältä, kun itse hyppäsin pois oravanpyörästä ja siirryin urasta maatalousyrittäjäksi.

Halutaan tuottaa puhdasta ruokaa ja se sopii yhteen oman ideologian kanssa. ainoa oikea, sopii meille.

Taloudellisista syistä.

Eläinten olosuhteet täyttivät jo aiemmin luomuvaatimukset ja näin ollen halusimme lisäarvoa karitsanlihalle sekä tuodaksemme esille eläintemme hyvinvointia.

Sopii ko. tilalle ja muutenkin järkevää maataloutta.

Eettisten ja taloudellisten syiden takia.

En halua myrkyjäämiä ruokaan enkä pilata ympäristöä. Myös tuet motivoivat.

Itsestään selvä valinta... Ei olla harkittu tavanomaista.

Bulkkituotannosta irrottautumiseksi sekä kannattavuuden ja menekin säilyttämiseksi.

Miksi vaihtaisi tavanomaiseen tuotantoon, jossa tilamme on ollut 15 vuotta ennen luomutuotantoon siirtymistä, kun kustannukset ovat alhaisemmat samalla eläinmäärällä ja tuotannon etiikka on aivan toista. Jälkipolville jää huomattavasti terveempi, puhtaampi, monimuotoisempi ja kestävämpi ympäristö.

Miksi en?

Tulevaisuuden suunnitelmat

Suoramyyntin lisääntyminen ja monipuolistaminen, hyvälaatuinen eläinainees.

Sukupolvenvaihdos ja eläinten vaihtaminen liharotuiseen on todennäköinen muutos lähivuosina.

Laajennus.

Uusi tuotantosuunta alkanut lampailla.

Jalostaa kaikki tilalla tuotettu entistä pitemmälle.

Pitää lammasmäärä lähes ennallaan.

Luomulammastilojen profiili

Ehkä katraskoon kasvu noin 300 uuehen ja osa puhdasrotuisten jalostukseen, Suffolk-rotu kiinnostaa tällä hetkellä.

Nykyinen tuotantomuoto tyydyttää. Laajentaminen on mahdollista.

Eläinten hyvinvoinnin parantaminen ja tuotteiden markkinoinnin ja jatkojalostuksen kehittäminen. Sitä kautta kannattavuuden parantaminen.

Lampaat ovat lähinnä pitämässä joenvartta puhtaana ja lemmikkeinä. Tupakkatuotanto on uusi idea. Ensimmäinen tupakan ja tietysti siis myös luomutupakan tuottaja kuulemma EU-aikana Suomessa. Luomuviinit myös tekeillä.

Lammastalouden haasteet

Markkinointi, kustannukset.

Suurin haaste on ehdottomasti viranomaismääräykset, joiden täyttäminen (lammasrekisterit) vie liian paljon aikaa, eikä yöllä väsyneenä ole mahdollista saada virka-apuakaan.

Seurauksena takaisin perintä, joka heilauttaa taloussuunnitelman ja jostain oleellisesta joutuu tinkimään.

Myös lihan myynti isoille teurastamoille ei kannata ja pienteurastamotkin ovat liian kaukana, 260 km yksi sivu, joten tämä ehdinko vaikuttaa ainakin meidän tilalla tulevaisuuden tuotantoeläinten valintaan.

Miksi suomenlampaan maukasta, pienisystä lähes rasvatonta lihaa ei saada markkinoille oman tuotantolinjan kautta. Ravintolat ostaisivat, mutta eivät saa... Suomenlammas tarvitsisi ehdottomasti oman markkinointikanavan ja oman komean profiilin. Sen vertaista ei ole koko maailmassa. Miksi sitä ei voi arvostaa ja erottaa omaksi tuotteeksi. Kysyntää kyllä on, eikä tarvitse myydä halvalla.

Hyvä eläinaines

Sopivan koon löytyminen kuluttajien toiveiden ja tuotannon työn määrän yhteensovittaminen.

Sopivan henkilön löytäminen tuotantoon ja jalostukseen lähivuosina.

Pedot (40 eläintä menetetty aikojen saatossa)

Työtaakan jakaminen, kaikki jokapäiväinen toiminta on tällä hetkellä liikaa yhden henkilön varassa, ei siis varaa sairastella. Lomittajista ei toistaiseksi ole ollut muuta kuin parin päivän ilo.

Byrokratian kohtuullistaminen. Uusien tarpeettomien säännösten torjuminen. Muuten lammastalous tilallamme on täysin hallinnassa. Tuotannon lisääminen voisi olla tavoitteena, koska laadukkaalla texel-lihalla on menekkiä.

Kustannustehokkaan jatkojalostuksen toteuttaminen.

Hauskaahan sen pitää olla. Muuten siinä ei ole järkeä.

Haasteellista saada toiminta kannattavaksi.

Työmäärä, byrokratia.

Työtä on paljon tuloihin nähden.

Jos petoja tulee alueelle.

Peltoviljely ja tuottoisa sato.

Teuraspainojen kasvattaminen.

Tulojen pienuus.

Eläintaudit, teurastus ongelmat: ei pienteurastamoja lähellä. Byrokratia vaikeuttaa elämää.

Raha.

Yrittäjien terveydelliset syyt.

Luomulammastilojen profiili

Lammastalouden vahvuudet

Suomenlammas hyvä eläin hoitaa ja kasvattaa, suurten laidunten käyttömahdollisuus.

Vahvuutena voisi pitää tilan sijainnin puhtaalla paikalla ja pitkä (yli 20 vuotta) ammattitaito. Kyky nähdä lampaan tarpeet ja täyttää ne.

Laitumet

Nykyinen katras pystytään ruokkimaan rehulla, joka syntyy pakollisen kiertoviljelyn sivussa, lammastuotanto luo lisäarvoa eikä vähennä luomuviljan viljelyä, hyvät tilat, monipuoliset laitumet, hyvät markkinat.

Maisemanhoitosopimukset.

Sijainti lähellä markkinoita, tilan paikallinen tunnettuus, pidempiaikainen kokemus alalta ja omanlaiset toimintatavat sekä hyvin hoidetut perinnemaisemat.

Alhaiset tuotannon kustannukset. Lihalla vahva alituotantotilanne. Yhteistyökykyisten lampureiden toiminta tuotantopanoshankinnoissa ja lihan hinnan kilpailuttamisessa.

Oman koko tuotantoketjun hallinta ja omavaraisuus. Eli omat rehut, omat lampaat, oma lihanjalostus.

Pieni on kaunista. Moni tilallani käynyt lammastuottaja on sanonut, että tämän on lampaille kuin taivas. Vaihteleva jokirantalaidun ja lampolassa paljon tilaa. Tarpeeksi pieni lauma, että ehtii jokaista joka päivä riittävästi silittää.

Hyvät puitteet ja eläimet terveitä.

Huippulaatua vaativille asiakkaille.

Lampaat on mukavia eläimiä.

Suuri eläinmäärä, joka hoidetaan hyvin ja pienellä työmäärällä. Hyvälaatuiset teuraat, joista teurastamot kilpailevat. Oma ammattitaito ja hyvä yhteistyö muiden alueen lampureiden kanssa. Noin kymmenen kilometrin säteellä 2500 uuhua.

Markkinointi ja asioiden toteuttaminen uudella tavalla.

Erittäin pienet kulut.

Menojen pienuus.

Hyvä maine ja korkea moraali. Ei ylituotantoa. Hyvä työntekijä.

Runsaasti laitumia, kollegat ympärillä.

Huippulaadukas liha ja paikallinen luomuperuna.

Hyvää eettistä lihaa, joka ei ole stressilihaa, ammattitaitoinen ja kunnioittava teurastaja.

Kommentteja ja tarkennuksia edellisiin vastauksiin

Lammas ja nimenomaan suomenlammas ja kainuunharmaa tarjoavat suuria mahdollisuuksia. Taljat ovat upean värisiä ja villa pehmeää ja silkinhoitoista. Lankoja ja taljoja ei ole jalostettu ja tuotu ostavan eko-kuluttajan ulottuville... Mikä meitä suomalaisia vaivaa, meillä on aarre, jota kehittämällä voisimme saada toimeentuloa ja nimeä ihan omilla tuotteillamme ...

Kehittääkö käyttölanka jonka voi pestä koneessa! Norjalaiset panevat rygjansa karkeaan villaan 15 % polyamidia ja neuloivat käsintehty villapaitansa maailman kartalle. Meidän lampaitten silkinhohtoinen lanka olisi monin verroin arvokkaamman näköistä, mutta emme osaa valmistaa sitä käytännölliseksi, miksi ?

Miksi kaiken pitää olla hirveän suurta, ennekuin rahoittajatahot lämpenevät, eikö suuret virratkin ala pienistä puroista?

Ajatella, luomuvillapaita, jonka voi pestä koneessa!

Kannustakaa alan opiskelijoita luomuun, tulevaisuudessa ruoka on tuotettava entistä pienemmin haitoin

Luomulammastilojen profiili

ympäristölle ja ihmisten terveydelle.

Luomualaa pitää myös kehittää em. syistä, mutta myös siksi että se on kansantaloudelle parempi vaihtoehto, omavaraisempi, edellyttää vähemmän ostopanoksia ulkomailta ja on vientituotteena parempi katteinen.

Tilan varsinainen tuotantosuunta emolehvät.

Tutkimuksen teon peruseriaatteet kannatta käydä läpi ennen tutkimuksen tekoa. Kysymyslomakkeen tulee olla strukturoitu, ei avoimia kysymyksiä mikäli pyritään kvantitatiiviseen tutkimukseen.

Näihin ei ehdi/jaksa vastata.

Tällä tehdään karhunpalvelus tuleville tutkimuksille, sillä niihin ei viitsi vastata tai edes avata niitä.

Tällä tilalla on ollut lampaista vielä joskus 50-luvun alussa, mutta ei minun lapsuudessani. Olin 30 vuotta poissa täältä ja VR ura vei Seinäjoelle ja Rautatiehallitukseen Helsinkiin töihin. Sanoin jo työkavereille toistakymmentä vuotta, että sitten kun täytän 50, niin muutan Alavudelle ja ryhdyn maanviljelijäksi. Toki työkaverit naureskelivat, että "niin varmaan". 2009 täytin 50 ja muutin sukutilallemme. Kuljin kuitenkin vielä vuoden töissä Seinäjoelle, mutta kun peltojen vuokrasopimus oli katkolla, niin päätin, että 28 ja puolen vuoden ura VR:llä riittää minulle ja irtisanoin itseni. Liityin luomuvälvontaan peltojen osalta. Olin aiemmin sanonut, että otan strutseja ja villisikojä, mutta kun tarpeeksi kauan katselin tuvan seinällä olevaa paikallisen maalarin, Matti Annalan, taulua vuodelta 1943 tuosta joen rannasta, "Lampaita kosken rannalla", niin siitähän se idea sitten lähti, että laitampa lampaista pitämään rannasta turhat horsmat ja risukonalut poissa. Hyvin ovat nämä syömäkoneet asian hoitaneet.

Meille saa tulla käymään.

Lammastalous lopetettu keväällä 2013.

Karitsamme menevät teuraaksi n 6 kk iässä. Pyrimme 18 kg ruhopainoon, mutta osa on jäänyt sen alle.

Luomuun siirtymisen jälkeen tila tuli lähes omavaraiseksi rehujen suhteen. Tavanomaisessa viljelyssä rehut loppuivat järjestään vuosittain kesken. Apila on kova sana tilan kovilla savikkomailla myös kuivina kausina.

Peltolaidunten lisäksi tilalla laidunnetaan erityisympäristötukisopimuksin perinnebiotoopilla (hakamaa) ja useilla luma-alueilla yhteensä runsaan 11 ha:n alalla.

Kommentteja valvonnasta

Luomu- ja eläinvalvonta tervetulleita yleisen tuotannon uskottavuuden vuoksi ja tuotteiden jäljitettävyyden takia.

Jos vaaditaan, että jokainen lammas pitää olla kahdessa rekisterissä, miksei meitä kouluteta rekistereiden käyttöön?

Pitäisi riittää se lista, joka navetassa tehdään, kun merkitään syntyneet karitsat, niiden emot ja kaikkien korvamerkki ja sukupuoli.

Valvonta sinänsä on hyvä asia, mutta sen tulisi olla luonteeltaan opastavaa, eikä kaikkikietävää teoreettista tutkimusta, jossa unohtuu pääasia: lammas ja sen hyvinvointi!

Talonpoikaisjärki mukaan, täytyy voida olla soveltavia vaihtoehtoja, eikä senttimetrin tarkkuudella määrättyjä säädöksiä.

Tulee mieleen keskiaika ja paavin valta!

Liian tarkkaa esim. rehunkulutus. Pitäisi saada haudata lampaat tai raatokeräily ilmaiseksi.

Valvonnassa on liikaa päällekkäisyyttä, luomutarkastajat, EU tarkastajat ja Evira tutkivat samoja asioita moneen kertaan vuodessa.

Jatkojalostusta on tuettava eikä kiristettävä ehdoilla, jotka ovat pienille toimijoille mahdottomia, ja jotka todellisuudessa heikentävät tuotteiden laatua. Euroopan maissa/ EUssa toimii paljon pieniä juustoloita, leipomoja ja lihan/makkaran jalostajia, joiden kautta nousee tuotteiden jalostusaste ja laatu maailman huipulle, mutta meillä hyvät raaka-aineet pilataan suurissa yksiköissä osaksi hysteeriseksi edenneen valvonnan vuoksi.

Miksi pienet toimijat voivat hyvin EUssa, mutta eivät meillä? Maailman parhaimmaksi raaka-aineeksi väitetyn ruuan maassa? Miksi huippuraaka-aine ei kelpaa Eurooppaan vaan pelkästään entiseen Itä-Eurooppaan halvalla hinnalla? Olisiko valvonnan mietittävä mikä on olennaista ja mikä jarruttaa todellisen laadun syntymistä?

Luomusäännöt vaikeuttavat maiseinhoitosopimusten tekemistä, jos alueet eivät omassa hallinnassa. Eläin menettää luomustatuksensa syötyään tavanomaista pajukkoa.

Valvonta sujuu jo paremmin, liian tiukat sanktiot korvamerkkipuutteiden suhteen. Kun on enemmän eläimiä, on jatkuvasti jonkinlainen puute korvamerkkien kanssa. Lammasrekisteri toimii hyvin ja helpohko käyttää.

Tähänastiset valvojat olleet asiallisia. Byrokratiaa liikaa.

Oma- ja valvonnan merkityksen korostaminen. Viranomaisvalvonta on yhteiskunnalla liian kallista, joten valvontaa pitäisi saada enemmän käytännön läheiseksi.

Valvonta on hyvä. Sen pitääkin olla tarkkaa luomutuotannossa. Paljon on paperisotaa kaikessa, mutta onneksi edellisen elämäni töissä totuin vielä pahempaan paperisotaan venäläisten kanssa, joten tämä sujuu siihen verrattuna leikitin. Ihmeen hyvin olen saanut esim. ProAgriasta neuvoja, kuten myös Ely-keskuksesta, Evirasta ja Valvirasta. Tupakkatuotantoonkin on suhtauduttu avuliaan kiinnostuneesti. Toissavuonna kävi tarkastajia neljä kertaa, viime vuonna kolme kertaa. Kävisiköhän tänä vuonna kaksi kertaa.. Mukavia ihmisiä ovat olleet, ainakin kun olen kaikki kirjanpidot hoitanut koko ajan niin kuin ne pitääkin. Tupakan kasvatuksen takia varoittivat jo, että niitä pitää ainakin tulla ihan mielenkiinnostakin katsomaan.

On tietysti ollut minun huumorintajuuni sopivaa tahatonta komiikkaakin näissä jutuissa. Yksi tarkastaja tarkasti vain suojavaivohykkeet. Kun eräälle kerroin, että se on kätevää, kun on tuo joki, niin ei tarvitse laiturille vesiä kuljetella, niin hän sanoi, että eivät lampaat saa tuosta joesta juoda. No, ihmettelin tietysti asiaa, jolloin minulle kerrottiin, että 2007 tuli EU-määräys, että tuotantoeläimet eivät saa luonnonvesistä juoda, koska samalla ulostavat ja virtsaavat veteen ja kolibakteereja kertyy alajuoksulle. Ihmettelin, että pitääkö se aidata tuo parinsadan metrin joenvarsi. Ei tarvitse, mutta jos näen, että lammas aikoo juoda joesta, niin se pitää käydä hätistämässä pois :) Sitten tietysti kysyin, että eikö sitä vettä saa sitten juoda ollenkaan. Saahan sitä, mutta se täytyy nostaa sieltä joesta rannalle johonkin astiaan, esim. uppopumpulla. Siitä ei ollut määräyksiä, että kuinka kaukana se astia pitää olla rannasta.

Luomusysteemissä, kun lampaila on vapaa pääsy lampolaan ja sieltä pois, niin ajattelin, että riittäisikö sitten se, että lampolassa on se vedenjuontimahdollisuus. Ei riitä, laiturilla pitää olla oma. No nyt on se vesiastia sitten laiturilla. Vesiaastian koostakaan ei ollut määräystä. Desimittäkin siis riittäisi periaatteessa vesiastiaksi...

Valvonta on hyvää mutta turhan paljon resursseja tuntuu menevän valvonnan byrokratian pyörittämiseen. Yksi tyhmä sääntö on lampureille laitettu tilallipitoaika, joka loppuu liian myöhään.

Luomulammastilojen profiili

Tänä vuonna se loppui 8.6 ja silloin heinä on liian pitkä, tilalla pitokausi pitäisi alkaa jo tammikuussa jolloin se loppuisi järkevään aikaan.

Miksei voida tehdä niin kuin nauta/lehmä että lasketaan vuodenaikana keskimääräinen uuhimäärä ja sen perusteella maksettaisi tuki.

Valvonta ok.

Enemmän luomutuottajille suunnattuja koulutuksia koskien luomuvaatimuksia.

Valvonnat ovat olleet asiallisia.

Valvonta tulisi lopettaa kokonaan ja siirtyä sivistyneempään järjestelmään. Tämä kävisi esimerkiksi niin, että tilakohtaisesti olisi pienehkö kiinteä tuki ja sen lisäksi tuotteista maksettaisiin kunnan hinta joka perustuisi tuotantokustannuksiin. Tuki ohjattaisiin subventoimaan asiakkaiden maksamaa tuotteen hintaa eikä se perustuisi eläinmääriin tai hehtaareihin tai siihen mitä viljelee. Luomuviljelyn osalta viljelijät antaisivat kirjallisen vakuutuksen siitä, että tilan viljelyssä noudatetaan luomuperiaatteita. Väärinkäytöksiä toki saattaisi olla jonkun verran, mutta on niitä nykyisessäkin järjestelmässä, kalliista ja työläästä valvonnasta huolimatta.

Tällä hetkellä on ongelmallista ettei lampaille ole luomuhyväksytyä sokerilisää. Melassi olisi parempi antaa ennaltaehkäisyä kuin procol lääkkeenä oireiden jo ilmetyä.

Tilallamme on tehty viimeisten 10 vuoden aikana säännöllisesti n. 4-5 EU-tarkastusta tai valvontakäyntiä vuosittain. Se ei voi olla kohtuullista tilan pinta-ala, eläinmäärä tai viljelytapa huomioonottaen. Olemme tästä viranomaisille useasti viime vuosina huomauttaneet, mutta muutosta ei ole tullut. Suuria tavanomaista tuotantoa harjoittavia tiloja ei tietojeni mukaan juurikaan valvota. (Olen kysynyt suoraan viljelijöiltä itseltään.)

Luomutarkastus suoritetaan joka vuosi, joka on varmasti tarpeen yleisen jämakkyuden ylläpitämiseksi. On hyvä, että eläinpuolen ja kasvinviljelyn tarkastukset on yhdistetty muutama vuosi sitten.

Sen sijaan peltoalaperusteinen tukien valvontatarkastus ei varmasti edes joka toinen vuosi olisi tarpeen jo viljelijälle koituvan byrokratiankin vuoksi. Vuonna 2009 tarkastuksia tuli maaseutuviraston riskikartoituksena ympäristötuen erityistukiin keskitetystä otannasta sekä samana vuonna kasvipeitteisyydestä. Näitä on sen jälkeen ollut ainakin vuosina 2011 ja 2012. Tilalla kaikki kunnossa.

Lisäksi tarkastuskäyntejä on tullut maaseutuviraston satunnaisotantana ympäristötuen täydentävien ehtojen käytön valvomiseksi mm. v.2011 ja 2012.

Ympäristötuen lannoitevalvontatarkastuksia on ollut joka vuosi myös vuodesta 2009 lähtien. Sanktiotakin olen saanut 85 euroa lohkokortin kirjausten puutteesta (fosforintaus). Siitäkin huolimatta, että olin erikseen laatinut lohkokohdaisen lannoitesuunnitelman (A4-koossa) fosforin tasaamiseksi käytännön työn helpottamiseksi. Se ei siis kelvannut, vaikka myöhemmin kerroin sen olevan lohkokortin liite. Viime vuoden lannoitevalvonnan pöytäkirjan sisältäen 32 sivua ohjeineen hyväksyin 30.10.2012 jälkeen ja päätös tuli keväällä 2013: Tilalla kaikki kunnossa.

Muutama vuosi sitten yhden karitsan syntymä unohtui ilmoittaa aikarajan puitteissa. Ilmoitimme myöhässä itse. Välittömästi ilmoituksemme jälkeen ilmoitettiin tilalle tulevasta tarkastuksesta. Kaikkien eläinten korvamerkkit (85%) tarkastettiin. Kaksi tarkastajaa kirjoitti ja vaimoni joutui yksin ottamaan elimet kiinni. Todettiin, että tilalla kaikki kunnossa. Papereita kahvipöydässä kirjoitettaessa eteen lyötiin lappu, jossa "ruksi" kohdassa "tilalla vakavia vaikeuksia". Onneksi läänineläinlääkärillä myöhemmin oli suhteellisuudentajua ja asia raukesi. Mitkä ovat tilalla yksin päätoimisena, kuten vaimoni, olevan naisen oikeudet tällaisessa tilanteessa? Seuraavalla kerralla vastaavatyypiseen tarkastukseen otamme mukaan todistajan.

Tämän kaiken lisäksi ainakin kaksi kertaa on ollut viimeisen 10 vuoden aikana muitakin tarkastuksia, kuten EU:n uuhipalkkioon liittyen ja jo 90-luvulta lähtien digitointiin liittyen.

Jokaisesta tulossa olevasta tarkastuksesta ilmoitetaan lyhyellä varoitusajalla ja lähes aina tarkastus johtaa hirtittävään kirjalliseen tuotantoon asioiden selvittämiseksi. Viimeksi lähetin lannoitevalvontaa 22 erikseen laatimaani asiakirjaa.